

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav románských studií

Bakalárska práca

Andrea Mackovjaková

Španielske konštrukcie s doplnkom a ich náprotivky v češtine a slovenčine

Spanish Predicative Complement Constructions and Their Czech
and Slovak Equivalents

Praha, 2023

Vedúca práce: PhDr. Dana Kratochvílová, Ph.D.

Pod'akovanie

Rada by som sa touto cestou poďakovala vedúcej mojej bakalárskej práce, PhDr. Dane Kratochvílovej, Ph.D., za veľmi prínosné rady, ochotu a vždy prívetivý prístup.

Prehlásenie

Prehlasujem, že som bakalársku prácu vypracovala samostatne, že som riadne citovala všetky použité pramene a literatúru a že práca nebola využitá v rámci iného vysokoškolského štúdia či k získaniu iného alebo rovnakého titulu.

V Prahe dňa 13. mája 2023

Andrea Mackovjaková

Abstrakt

Táto bakalárska práca skúma španielske konštrukcie s doplnkom a ich náprotivky v češtine a slovenčine. Je rozdelená na dve časti, teoretickú a praktickú. V teoretickej časti sa venujem charakteristike doplnku v španielčine, ako aj v češtine a slovenčine. Popisujem jeho funkcie, odlišnosti oproti iným vetným členom a rozličné typy. Praktickú časť tvorí korpusová analýza pomocou paralelných korpusov InterCorp a par-skes-2.0. Cieľom tejto práce je zistiť, akými rôznymi spôsobmi môže byť preložených šesť španielskych konštrukcií s doplnkom do češtiny a slovenčiny.

Kľúčové slová

doplnok, syntax, korpus, španielčina, čeština, slovenčina

Abstract

This thesis examines Spanish constructions with predicative complement and their equivalents in Czech and Slovak. It is divided into two parts, a theoretical part and a practical part. In the theoretical part, I discuss the characteristics of the predicative complement in Spanish and also in Czech and Slovak. I describe its functions and different types. The practical part consists of corpus analysis using the parallel corpora InterCorp and par-skes-2.0. The aim of this thesis is to find out in what different ways six Spanish constructions with predicative complement can be translated into Czech and Slovak.

Keywords

predicative complement, syntax, corpus, Spanish, Czech, Slovak

Obsah

1. Úvod.....	7
2. Doplnok v španielčine	8
2.1 Charakteristika doplnku v španielčine	8
2.1.1 Doplnok vs. <i>atributo</i>	8
2.1.2 Doplnok vs. prívlastok.....	10
2.2 Slovné druhy na pozícii doplnku v španielčine.....	11
2.3 Podmetový doplnok	13
2.4 Predmetový doplnok	14
2.4.1 Voľný predmetový doplnok	15
2.4.2 Tesný predmetový doplnok	16
3. Doplnok v češtine a slovenčine	19
3.1 Charakteristika doplnku v češtine a slovenčine	19
3.2 Voliteľnosť doplnku vo vete	20
3.3 Podobnosť doplnku s inými vetnými členmi	21
3.3.1 Doplnok vs. príslovkové určenie	21
3.3.2 Doplnok vs. prívlastok.....	21
3.4 Slovné druhy na pozícii doplnku v češtine a slovenčine.....	21
4. Korpusová analýza.....	24
4.1 Charakteristika použitých korpusov.....	24
4.1.1 InterCorp.....	24
4.1.2 par-skes-2.0	24
4.2 Popis metodológie.....	24
5. Analýza konštrukcií s podmetovým doplnkom	26
5.1 <i>Mirar</i> + doplnok.....	26
5.1.1 InterCorp.....	26
5.1.2 par-skes-2.0	28
5.1.3 Adjektíva tvoriace doplnok spájajúce sa so slovesom <i>mirar</i>	30
5.2 <i>Vivir</i> + doplnok	31
5.2.1 InterCorp.....	31
5.2.2 par-skes-2.0	34
5.2.3 Adjektíva tvoriace doplnok spájajúce sa so slovesom <i>vivir</i>	36
5.3 <i>Llegar</i> + doplnok.....	37
5.3.1 InterCorp.....	37

5.3.2 par-skes-2.0	39
5.3.3 Adjektíva tvoriace doplnok spájajúce sa so slovesom <i>llegar</i>	42
6. Analýza konštrukcií s predmetovým doplnkom	44
6.1 <i>Ver</i> + doplnok	44
6.1.1 InterCorp	44
6.1.2 par-skes-2.0	47
6.1.3 Adjektíva tvoriace doplnok spájajúce sa so slovesom <i>ver</i>	51
6.2 <i>Encontrar</i> + doplnok	52
6.2.1 InterCorp	53
6.2.2 par-skes-2.0	56
6.2.3 Adjektíva tvoriace doplnok spájajúce sa so slovesom <i>encontrar</i>	61
6.3 <i>Dejar</i> + doplnok	62
6.3.1 InterCorp	62
6.3.2 par-skes-2.0	66
6.3.3 Adjektíva tvoriace doplnok spájajúce sa so slovesom <i>dejar</i>	68
7. Záver	70
Resumé v slovenskom jazyku	75
Resumen en español	76
Bibliografía	78

1. Úvod

V tejto práci sa budem venovať španielskym konštrukciám s doplnkom a ich náprotivkom v češtine a slovenčine. Doplnok je vetný člen s dvojitém syntaktickým vzťahom, kvôli čomu býva častokrát považovaný za iné vetné členy. Svojimi vlastnosťami je podobný najmä mennej časti slovesno-menného prísudku, prívlastku a príslovkovému určeniu spôsobu. Táto podobnosť má za následok to, že mnohí španielski a ani českí a slovenskí lingvisti nemajú na doplnok jednotný názor. V niektorých gramatikách sa za samostatný vetný člen už nepovažuje.

V teoretickej časti práce budem charakterizovať doplnok ako vetný člen v daných jazykoch, pričom sa budem snažiť porovnať názory rôznych autorov. V kapitole venovanej doplnku v španielčine budem čerpať najmä z gramatiky *Gramática descriptiva de la lengua española* (1999), konkrétne z kapitoly „La predicación: Los complementos predicativos” od autorov Masullo – Demonte; ďalej z gramatik *Nueva gramática de la lengua española* (2009) od Španielskej kráľovskej akadémie (RAE), *Mluvnice současné španělštiny* (2010) od Zavadila – Čermáka a tiež z monografie *Los complementos predicativos* (2005) od S. Gumiel Moliny. Pri popise doplnku v češtine a slovenčine budem vychádzať najmä z *Akademickej gramatiky spisovnej češtiny* (2016) od F. Štíchu et al. a z príručky *Syntax slovenského jazyka* (2016) od M. Ivanovej.

V praktickej časti sa budem venovať korpusovej analýze. Bude ma zaujímať, akými rôznymi spôsobmi je možné preložiť šesť španielskych konštrukcií s adjektívnym doplnkom do češtiny a slovenčiny. Skúmané budú tri konštrukcie s podmetovým doplnkom a takisto tri konštrukcie s doplnkom predmetovým. České preklady budem analyzovať v paralelnom korpuse InterCorp. Analýzu slovenských prekladov prevediem v paralelnom korpuse par-skes-2.0. Okrem typov prekladov jednotlivých španielskych konštrukcií sa zameriam aj na frekvenciu konkrétnych adjektív, ktoré zastávajú funkciu doplnku v konštrukciách.

V záverečnej kapitole sa pokúsim moje zistenia zhrnúť a opísať, či sa preklady nejako líšia v závislosti od typu doplnku alebo od použitia konkrétneho slovesa.

Cieľom tejto práce je zistiť, aká je vitalita doplnku v češtine a slovenčine, do akej miery je doplnok z konštrukcie v prekladoch zachovaný a ako sa na prekladoch prejavujú jeho podobnosti s ďalšími vetnými členmi.

2. Doplnok v španielčine

V tejto kapitole sa budem venovať charakteristike doplnku v španielčine. Popíšem jeho funkcie a odlišnosti oproti iným vetným členom. Ďalej sa budem zaoberať rozdelením doplnku podľa slovných druhov, ktorými môže byť tvorený a tiež z hľadiska jeho syntaktickej funkcie.

2.1 Charakteristika doplnku v španielčine

Masullo – Demonte definujú doplnok (španielsky *complemento predicativo*) ako vetný člen, ktorý súčasne rozvíja dva ďalšie vetné členy tej istej vety. Vzťahuje sa na prísudok a zároveň na substantívum, ktoré vo vete zastáva funkciu podmetu alebo predmetu. Doplnok prisudzuje podmetu/predmetu určitý stav alebo vlastnosť, čím funguje ako druhý, sekundárny predikát. Na základe toho, či rozvíja podmet alebo predmet sa rozlišuje doplnok podmetový (1) a predmetový (2) (1999, s. 2463-2464). Týmto dvom typom doplnku sa venujem podrobnejšie v podkapitolách 2.3 a 2.4.

- (1) Irene sonrió **contenta**.
- (2) Considero a tu hermana **de muy buen carácter**.

(Prevzaté z: Masullo – Demonte, 1999, s. 2463)

Vo vete (1) doplnok *contenta* označuje stav podmetu *Irene* a zároveň vyjadruje spojenie s dejom vyjadreným prísudkom *sonrió*. Oproti tomu vo vete (2) doplnok zase označuje vlastnosť *de muy buen carácter*, ktorá je pripisovaná predmetu *hermana* pomocou prísudku *considero* (1999, s. 2464).

Zavadil – Čermák (2010, s. 464) označujú syntaktický vzťah medzi doplnkom a podmetom/predmetom v španielčine ako *atribución*. Uvádzajú, že tento vzťah sa prejavuje zhodou doplnku s podmetom/predmetom v rode a čísle, čo je možné vidieť na nasledujúcich príkladových vetách:

- (3) Vi a Juan **contento**. – Vi a Ana **contenta**.

(Prevzaté z: Zavadil – Čermák, 2010, s. 464)

2.1.1 Doplnok vs. *atributo*

Zavadil – Čermák uvádzajú, že doplnok je svojim dvojitým syntaktickým vzťahom podobný mennej časti slovesno-menného prísudku nazývanej *atributo*¹. Doplnok podľa nich aj obsahuje

¹ Pojem atribút existuje aj v českej a slovenskej syntaxi, avšak označuje prívlastok. V tejto práci mám termínom *atributo* na mysli len mennú časť slovesno-menného prísudku.

kondenzovaný slovesno-menný prísudok, keďže veta *Juan salió contento* sa dá interpretovať ako *Juan salió* a *Juan estaba contento* (2010, s. 464).

Španielska kráľovská akadémia (RAE) vo svojej gramatike *Nueva gramática de la lengua española* si tak isto všima podobnosť doplnku s *atributo*. Dokonca doplnok charakterizuje ako jeho podtyp, pretože ich spoločnou charakteristikou je označovať stav alebo vlastnosť nominálnej skupiny. Vidí však medzi nimi rozdiel, a to v tom, že doplnok sa môže spájať iba s plnovýznamovým slovesom, cez ktoré rozvíja podmet/predmet, zatiaľ čo *atributo* sa spája so sponovými slovesami, ktorými sú v španielčine slovesá *ser*, *estar* a *parecer* (2009, s. 2779).

Doplnku sa venuje aj Alarcos Llorach. Pomenúva ho odlišnou terminológiou. Namiesto *complemento predicativo* používa termín *adyacente atributivo*. Zhoduje sa s RAE v tom, že doplnok považuje za podtyp *atributo*. Tiež rozlišuje medzi nimi na základe spojitosti s plnovýznamovým slovesom (2000, s. 305).

Masullo – Demonte poukazujú na odlišnosť medzi *atributo* a doplnkom. *Atributo* ako súčasť slovesno-menného prísudku rozvíja len podmet, avšak doplnok je osobitný vetný člen, ktorý rozvíja nielen podmet, ale aj prísudok vety (2004, s. 424).

Túto interpretáciu uvádza aj Gumiel Molina vo svojej monografii *Los complementos predicativos*. Navyše ešte dodáva, že podobnosť medzi doplnkom a *atributo* môžeme pozorovať najmä pri konštrukciách s podmetovým doplnkom. Keďže slovesno-menný prísudok môže tvoriť prisudzovací sklad len s podmetom vety, k pomýleniu si predmetového doplnku s *atributo* väčšinou nedochádza (2005, s. 69).

Masullo – Demonte (1999, s. 2463) a Alarcos Llorach (2000, s. 305-306) ešte uvádzajú spôsob, ako odlíšiť *atributo* od doplnku. *Atributo* sa môže vo vete nahradiť zámenom *lo*, avšak pri doplnku to možné nie je. Alarcos Llorach napríklad uvádza vetu *El abogado vivía tranquilo*, kde doplnok nemôžeme nahradiť zámenom *lo* (**El abogado lo vivía*).

Odlišný názor na doplnok zastáva Pawlik vo svojom článku *¿El atributo o el complemento predicativo?*. Uvádza, že doplnok podobne ako *atributo* rozvíja len podmet/predmet vety. Medzi doplnkom a prísudkom však žiadnu syntaktickú spojitosť nevidí. Hoci sa doplnok spája s plnovýznamovým slovesom, zaraďuje ho ku *atributo* (2004, s. 428).

Špecifickou skupinou sú konštrukcie s polysponovými slovesami, ktoré Masullo – Demonte označujú ako *verbos pseudo-copulativos*. Charakterizujú ich ako slovesá pochádzajúce z plnovýznamových sloviess, no ich význam je oslabený, a preto na jeho dokončenie potrebujú mennú časť, ktorá im pridáva určitý obsah. Príkladom je veta *Elisa sigue enamorada*. Autori považujú adjektívum *enamorada* za doplnok, pretože podobne ako pri

konštrukciách s plnovýznamovým slovesom, ani tu nemôže dôjsť k jeho pronominalizácii zámenom *lo* (**Elisa lo sigue*) (1999, s. 2511).

Oproti tomu RAE (2009, s. 2836) a Gumiel Molina (2005, s. 72) považujú mennú časť polosponových konštrukcií za *atributo*. RAE uvádza, že polosponové slovesá sú podobné sponovým, pretože bez mennej časti strácajú svoj význam. Napríklad, veta s polosponovým slovesom *Se puso enfermo*, neznamená to isté ako *Se puso*, na rozdiel od vety s plnovýznamovým slovesom *Llegó cansado*, ktorá implikuje *Llegó* (2009, s. 2836).

Gumiel Molina vysvetľuje, že doplnok sa môže objaviť iba pri slovesách so sémantickým obsahom. Keďže polosponové sloveso má len aspektový obsah, s doplnkom sa podľa nej spájať nemôže (2005, s. 72).

RAE ešte dodáva, že polosponové slovesá sa vyvinuli z plnovýznamových slovies, a preto existujú určité slovesá, ktoré môžu fungovať ako polosponové aj ako plnovýznamové. Napríklad, vo vete *Anda erguido* sloveso *andar* funguje ako plnovýznamové a spája sa s doplnkom *erguido*, zatiaľ čo vo vete *Anda preocupado* sa sloveso *andar* chápe ako polosponové a adjektívum *preocupado* tu pokladá RAE za *atributo*. Túto vetu interpretuje aj ako *Está preocupada* (2009, s. 2836). V tejto práci sa prikláňam k interpretácii RAE a Gumiel Moliny a mennú časť polosponových konštrukcií považujem za *atributo*.

2.1.2 Doplnok vs. prívlastok

Keďže doplnok rozvíja podmet alebo predmet vety, častokrát je problematické odlíšiť ho od prívlastku. Gumiel Molina (2005, s. 65) preto uvádza niekoľko spôsobov, ktoré môžu pomôcť tieto dva vetné členy rozlišovať medzi sebou:

- a) Doplnok môže vo vete stáť na viacerých pozíciách, zatiaľ čo prívlastok býva vždy postavený pri substantíve, ktoré rozvíja.
- b) Ak prívlastok rozvíja predmet, môže byť vo vete nahradený zámenom *lo* spolu s predmetom. Doplnok však nie je ovplyvnený pronominalizáciou predmetu.
- c) Prívlastok na rozdiel od doplnku nemôže rozvíjať vlastné podstatné mená.

Masullo – Demonte ešte k odlíšeniu doplnku od prívlastku dodávajú, že ak sa doplnok vo vete nachádza pred substantívom, ktoré rozvíja, toto substantívum musí vždy obsahovať určitý člen. Bez určitého člena sa jedná o prívlastok (1999, s. 2488). V praktickej časti som pri prechádzaní výskytov z korpusov narazila na množstvo prípadov, kedy som sa musela riadiť podľa tohto pravidla. Na nasledujúcich príkladoch z korpusu InterCorp je možné vidieť, že

adjektívum *frío* v príklade (4) označuje prívlastok, zatiaľ čo adjektívum *libre* v príklade (5) je doplnkom.

- (4) Parecía que la atmósfera helada del depósito de cadáveres hubiese dejado **fría huella** en su interior. (= prívlastok)

UČNK – InterCorp. Arturo Pérez-Reverte, *El maestro de esgrima*, 1985.

- (5) Después dejó **libre el timón**, el tiempo necesario para coger la bota de vino que llevaba colgada de la bitácora, echarla cabeza hacia atrás y beber un largo trago. (= doplnok)

UČNK – InterCorp. Arturo Pérez-Reverte, *La carta esférica*, 2000.

2.2 Slovné druhy na pozícii doplnku v španielčine

Na pozícii doplnku môžu stáť v španielčine rozličné slovné druhy. Masullo – Demonte (1999), Gumiel Molina (2005), RAE (2009) aj Alarcos Llorach (2000) sa zhodujú v rozlišovaní doplnku tvorenom adjektívnou skupinou, nominálnou skupinou, predložkovou skupinou, gerundiom a infinitívom.

Adjektívny doplnok je podľa Masulla – Demonte (1999, s. 2471) najrozšírenejší. Je tomu tak, pretože doplnok charakterizuje stav alebo vlastnosť podmetu/predmetu a úlohou adjektíva je práve prisudzovanie vlastností.

- (6) Joaquín analizó la noticia **contento**.

(Prevzaté z: Masullo – Demonte, 1999, s. 2476)

Na pozícii doplnku môžu stáť len kvalitatívne adjektíva. Relačné adjektíva nemôžu fungovať ako doplnok, pretože vyjadrujú iba vlastnosť vyplývajúcu zo vzťahu k určitej entite, no nevyjadrujú kvalitu (Gumiel Molina, 2005, s. 21-22).

Gumiel Molina ešte dopĺňa, že s adjektívami môžu alternovať aj minulé participiá. Svojimi vlastnosťami sú podobné adjektívam, pretože rovnako pripúšťajú zmenu tvaru v rode a čísle (2005, s. 25).

- (7) Miguel encontró a Víctor **agotado**.

(Prevzaté z: Gumiel Molina, 2005, s. 25)

Hoci sa doplnok nemôže vo vete pronominalizovať zámenom *lo*, Alarcos Llorach (2000, s. 305) uvádza, že doplnok tvorený adjektívom a participiom sa môže vo vete nahradiť príslovkou *así*. Ukazuje to na príklade *El abogado vivía tranquilo – El abogado vivía así*.

Doplnok môže byť tvorený aj substantívom. Podľa Gumiel Moliny (2005, s. 22) je však výskyt tohto typu doplnku obmedzený. Spravidla označuje len inherentné vlastnosti a vyskytuje sa iba pri tesnom doplnku, ako vo vete (8).

(8) Considero a Ramón **camarero**.

(Prevzaté z: Gumiel Molina, s. 23)

Alarcos Llorach uvádza, že substantívny doplnok je zasa možné vo vete nahradiť zámenom *eso*, napríklad *Eligieron **reinas** a sus hijas. – Las eligieron **eso*** (2000, s. 307).

Omnoho častejšie ako samostatné substantíva sa na pozícii doplnku môžu objavovať substantíva s predložkou. Masullo – Demonte uvádzajú, že najčastejšie sa v konštrukciách s doplnkom objavujú predložky *con* a *de* (1999, s. 2489-2490). Gumiel Molina ešte uvádza aj časté predložky *en*, *por* a *sin* (2005, s. 24).

(9) David esperó a Inés **en silencio**.

(10) Víctor paseó toda la tarde **sin abrigo**.

(Prevzaté z: Gumiel Molina, 2005, s. 24)

V pozícii doplnku sa môžu objaviť aj nefinitné slovesné tvary – infinitív (11) a gerundium (12). Ako uvádzajú Masullo – Demonte, objavujú sa najmä po slovesách vnímania (1999, s. 2505).

(11) Oímos **gritar** a un niño.

(12) Vimos a María **bailando** un tango.

(Prevzaté z: Masullo – Demonte, 1999, s. 2505)

Na rozdelenie doplnku podľa slovného druhu majú iný názor Zavadil – Čermák (2010, s. 465). Za doplnok považujú len prípady, kde dochádza k priamej zhode v rode a čísle medzi doplnkom a podmetom/predmetom vety. Rozlišujú teda iba adjektívny a substantívny doplnok. Za substantívny doplnok považujú aj predložkové skupiny, avšak len tie, ktoré pripúšťajú zmenu tvaru v rode a čísle, napríklad nasledujúce prípady:

(13) Lo tenía **por su tío**. – La tenía **por su tía**.

(Prevzaté z: Zavadil – Čermák, 2010, s. 465)

Predložkové skupiny, pri ktorých k priamej zhode nedochádza, napríklad *Juan salió **sin abrigo*** autori nepovažujú za doplnok, ale za príslovkové určenie spôsobu. Rovnako za doplnok nepokladajú ani štruktúry s nefinitným slovesným tvarom (gerundium a infinitív).

Ja sa v mojej práci prikláňam k väčšinovému názoru lingvistov, a preto za doplnok pokladám aj skupiny bez priamej zhody.

2.3 Podmetový doplnok

Podmetový doplnok rozvíja prísudok a zároveň podmet vety. Vo vete môže stáť na rôznych pozíciách. Podľa Masulla – Demonte (1999, s. 2483) sa najčastejšie podmetový doplnok vyskytuje vo vete priamo za prísudkom (14).

(14) La niña llegó **cansada**.

(Prevzaté z: Masullo – Demonte, 1999, s. 2483)

Gumiel Molina (2004, s. 67) uvádza aj jeho ďalšie možné pozície. Doplnok môže byť oddelený od podmetu (15), môže sa nachádzať priamo pred ním (16) alebo sa môže nachádzať aj na začiatku vety (17).

(15) En el medio, **desnuda**, aparece la cazadora.

(16) En el medio, aparece **desnuda** la cazadora.

(17) **Desnuda**, aparece la cazadora en el medio.

(Prevzaté z: Gumiel Molina, 2004, s. 67)

RAE (2009, s. 2868) ešte dopĺňa, že ak sa vo vete nachádza priamy predmet, doplnok býva postavený buď za predmetom (18) alebo pred predmetom (19). Ak sa vo vete nachádza priamy aj nepriamy predmet, najčastejšie sa doplnok nachádza pred oboma predmetmi, hneď napravo od slovesa (20). Môže stáť aj za oboma predmetmi (21), no RAE poznamenáva, že toto použitie je menej časté.

(18) Escribió la carta sumamente **preocupado**.

(19) Miraba **distraído** las hojas de los árboles.

(20) La presidenta entregó **complacida** el premio a los ganadores.

(21) La presidenta entregó el premio a los ganadores **complacida**.

(Prevzaté z: RAE, 2009, s. 2868)

RAE uvádza, že podmetový doplnok je vo vete takmer vždy voľný. Vo väčšine prípadov označuje iba okolnosť stavu podmetu, a preto tým pravdivosť opísanej situácie nijako neovplyvňuje. Napríklad, obsah vety *La saludó cortés* aj po vynechaní doplnku *cortés* ostáva nezmenený – *La saludó*. Dodáva však, že výnimkou sú prípady, kedy podmetový doplnok označuje určitú podmienku podmetu. Ako príklad uvádza vetu *No me gusta el té demasiado azucarado*, ktorá po vynechaní doplnku *demasiado azucarado* neznamená to isté ako veta *No me gusta el té*. Pri tomto type viet ide o tesný doplnok (2009, s. 2873).

Masullo – Demonte uvádzajú, že tesný podmetový doplnok sa vyskytuje ešte aj pri reflexívnych a recipročných variantoch slovíes, ktoré označujú ako *verbos de actitud proposicional* (1999, s. 2503).

(22) Pedro se considera (a sí mismo) **un buen profesor**.

(23) Luisa y Juana se encuentran muy **cambiadas** (la una a la otra).

(Prevzaté z: Masullo – Demonte, 1999, s. 2503)

Gumiel Molina (2005, s. 31) a Masullo – Demonte (1999, s. 2475) ozrejmujú, že voľný podmetový doplnok označuje len prechodný stav, ktorý má isté časopriestorové obmedzenie. Nemôže ním byť inherentná vlastnosť. Tiež sa viaže iba na slovesá vyjadrujúce prechodný dej (*verbos eventivos*). Nespája sa so slovesami, ktoré označujú konštantný a dlhotrvajúci dej (napríklad slovesá ako *amar, temer, conocer, saber*).

Masullo – Demonte ďalej špecifikujú slovesá, ktoré môžu tvoriť konštrukciu s podmetovým doplnkom. Ako prvé uvádzajú vety s tranzitívnymi slovesami, ktoré vyjadrujú určitú krátkodobú aktivitu (24). Takými sú napríklad slovesá *mirar, captar, recorrer, dibujar* (1999, s. 2476).

(24) La abuela miraba el agua **preocupada**.

(Prevzaté z: Masullo – Demonte, 1999, s. 2476)

Podmetový doplnok sa môže spájať aj so skupinami intranzitívnych slovíes. Sú to najmä neergatívne slovesá ako *hablar, toser, reír, correr* alebo *bailar*. Autori uvádzajú, že adjektívny doplnok spájajúci sa s týmto typom slovíes môže byť vo vete nahradený aj príslovkou (1999, s. 2477-2478). Ukazuje to napríklad nasledujúca príkladová veta (25).

(25) El animal corrió **ágil**. (= ágilmente)

(Prevzaté z: Masullo – Demonte, 1999, s. 2477-2478)

Taktiež sa podmetový doplnok spája aj s ergatívnymi slovesami pohybu (26): *salir, aparecer, llegar* alebo zmeny stavu (27): *nacer, morir* atď. (1999, s. 2479).

(26) Olga llegó **rápida**.

(27) Mi abuela murió **serena**.

(Prevzaté z: Masullo – Demonte, 1999, s. 2479)

2.4 Predmetový doplnok

Predmetový doplnok rozvíja sloveso a zároveň predmet tej istej vety. Ide tu predovšetkým o priamy predmet. RAE (2009, s. 2871) rozlišuje aj doplnok nepriameho predmetu, avšak

konštatuje, že tento typ doplnku má obmedzené možnosti. Uvádza, že sa vyskytuje sa len vo vetách, ktoré obsahujú prospechový datív (28).

(28) Le extirparon la muela **dormido**.

(Prevzaté z: RAE, 2009, s. 2871)

Oproti tomu Masullo – Demonte (1999, s. 2466) a Gumiel Molina (2005, s. 17) nepovažujú nepriamy predmet za objekt sekundárnej predikácie. Doplnok sa podľa nich môže vzťahovať iba na syntaktické funkcie obsadené nominálnymi skupinami, a preto nemôže rozvíjať nominálnu skupinu spojenú s predložkou. Masullo – Demonte preto napríklad vetu **Le regalé un reloj a Mario entusiasmo* nepovažujú za gramaticky správnu. Naopak, vo vete s priamym predmetom *Encontré a Mario entusiasmo*, predložku *a* považujú iba za označenie životného predmetu a nepokladajú ju za priamu predložku, preto je funkcia doplnku vo vete toho typu prijateľná (1999, s. 2466). V tejto práci sa prikláňam k interpretácii Masullo – Demonte a Gumiel Moliny. Termínom predmetový doplnok budem mať na mysli len doplnok priameho predmetu.

RAE (2009, s. 2871) uvádza dva spôsoby postavenia predmetového doplnku vo vete. Môže sa nachádzať priamo za slovesom (29) alebo za predmetom (30).

(29) Alquilé **amueblado** el departamento.

(30) Alquilé el departamento **amueblado**.

(Prevzaté z: RAE, 2009, s. 2871)

Masullo – Demonte (1999, s. 2465) ešte dopĺňajú, že predmetový doplnok môže stáť v niektorých prípadoch aj na začiatku vety (31).

(31) **Sucia** me devolviste la camisa.

(Prevzaté z: Masullo – Demonte, 1999, s. 2465)

2.4.1 Voľný predmetový doplnok

Voľný predmetový doplnok, podobne ako voľný podmetový doplnok označuje iba prechodný stav predmetu, nie jeho trvalú vlastnosť. Taktiež sa spája len so slovesami vyjadrujúcimi prechodný dej. Môže sa však objaviť len v súvislosti s trvaním a priebehom udalosti, nikdy nie v súvislosti s jej konečným stavom (Masullo – Demonte, 1999, s. 2483-2484). Je možné to vidieť na nasledujúcich príkladoch. Veta (32) vyjadruje stav, ktorý prebieha, avšak veta (33) vyjadruje konečný stav udalosti, a preto adjektívum *colorido* nie je v tejto vete považované za doplnok, ale za zhodný prívlastok.

(32) Enrique bebe la leche **fría**.

(33) Salvador pintó el cuadro colorido.

(Prevzaté z: Masullo – Demonte, 1999, s. 2486)

Masullo – Demonte rozdeľujú slovesá, ktoré sa môžu spájať s voľným predmetovým doplnkom do niekoľkých skupín. Môžu to byť tranzitívne slovesá vyjadrujúce zmenu stavu (*verbos transitivos eventivos de cambio de estado*): napríklad slovesá *hornear*, *decorar*, *enviar*, *poner* atď. (1999, s. 2484).

(34) Le envió el regalo **contaminado**.

(Prevzaté z: Masullo – Demonte, 1999, s. 2484)

Ďalšou skupinou sú podľa Masulla – Demonte (1999, s. 2485) slovesá hodnotenia a vnímania (*verbos de juicio y percepción*), napríklad *ver*, *encontrar*, *gustar*, *preferir*. Konštrukcie s týmito slovesami môžu byť interpretované aj pomocou vedľajšej vety, čo je možné vidieť na príkladoch (35) a (36).

(35) Vimos a Víctor **más feliz que nunca**. (= Vi a Víctor que estaba más feliz que nunca.)

(36) Prefiero el té **azucarado**. (= Prefiero que el té esté azucarado.)

(Prevzaté z: Masullo – Demonte, 1999, s. 2485)

Taktiež sa s voľným predmetovým doplnkom spájajú aj určovacie slovesá (*verbos designativos denominativos y caracterizadores*) ktorými sú napríklad *llamar*, *elegir*, *titular*, a *denominar* (1999, s. 2487).

(37) La llaman **Gachi**, pero su nombre es Graciela.

(38) ¿A quién eligieron **presidente**?

(Prevzaté z: Masullo – Demonte, 1999, s. 2487)

Gumiel Molina (2005, s. 60-61) taktiež uvádza tento typ sloviess, no poznamenáva, že stoja na pomedzí s tesným doplnkom, pretože špecifikujú vlastnosti predmetu.

2.4.2 Tesný predmetový doplnok

Tesný predmetový doplnok môže vyjadrovať prechodné, ale aj stabilné a dlhotrvajúce vlastnosti predmetu. Je vyžadovaný slovesom, s ktorým sa spája, pretože dopĺňa jeho význam. Nemôže byť z vety vynechaný (Masullo – Demonte, 1999, s. 2498). Ako príklad autori uvádzajú nasledujúce vety (39) a (40) so slovesom *considerar*, kde prítomnosť doplnku celkom mení význam vety.

- (39) La comisión consideró la situación. (= estudió)
- (40) Los estudiantes consideran a Pedro **genial**. (= estiman)
- (Prevzaté z: Masullo – Demonte, 1999, s. 2498-2501)

Masullo – Demonte vysvetľujú, že vo vete (40) sa medzi doplnkom a predmetom vety (*Pedro genial*) vytvára úzky sémantický vzťah, kedy sa predmet stáva pomyselným podmetom doplnku. Vzniká tak tzv. *cláusula mínima*. Je to vzťah čistej predikácie, bez špecifikácie času, módu a aspektu (1999, s. 2501).

Masullo – Demonte vyčleňujú niekoľko typov sloviess, s ktorými sa *cláusula mínima* spája. Prvou skupinou sú epistemické slovesá (*verbos epistémicos*), ako napríklad *considerar*, *encontrar*, *juzgar*, *creer*, *estimar*. S týmto typom sloviess sa spája najmä doplnok vyjadrujúci stabilné vlastnosti predmetu (1999, s. 2501). Konštrukcia s doplnkom sa dá nahradiť aj vedľajšou vetou, ako je možné vidieť na nasledujúcom prípade:

- (41) Los estudiantes consideran a Pedro **genial**. (= Los estudiantes consideran que Pedro es genial.)
- (Prevzaté z: Masullo – Demonte, 1999, s. 2501)

Slovesá vnímania (*verbos de percepción*) *ver*, *oír*, *sentir*, *notar* sa okrem voľného predmetového doplnku spájajú aj s tesným. Ako uvádzajú Masullo – Demonte, pri tesnom doplnku však nutne nemusí ísť o priame vnímanie. Napríklad, slovesom *ver* vo vete (42) sa vyjadruje skôr určité hodnotenie, čím sa sémanticky podobá predchádzajúcej skupine epistemických sloviess, ako sú *considerar* a *encontrar*. Slovesá vnímania sa však spájajú skôr s prechodnými vlastnosťami (1999, s. 2505).

- (42) Vi a Juan **calmo**. (= Esto es, Juan estaba calmo.)
- (Prevzaté z: Masullo – Demonte, 1999, s. 2505)

Ďalším typom sloviess, ktoré môžu tvoriť *cláusula mínima* sú slovesá zamerané na budúcnosť (*verbos de orientación prospectiva*) ako *imaginar*, *suponer*, *pensar en*, *soñar con*. Tieto slovesá sa spájajú s inherentnými vlastnosťami predmetu, no tiež aj jeho s podmienenými stavmi (Masullo – Demonte, 1999, s. 2504).

- (43) Soñaba con su biblioteca **bien organizada**.
- (Prevzaté z: Masullo – Demonte, 1999, s. 2504)

Okrem slovíes, ktoré sa objavujú v konštrukcii s *clásula mínima* sa podľa Masulla – Demonte tesný doplnok spája aj so skupinou kauzatívnych slovíes. Takými sú napríklad slovesá *dejar*, *hacer* a *poner*. Poznávajú, že konštrukcie s doplnkom a týmto typom slovíes sa môžu vo vete nahradit' aj jednoslovne, slovesným tvarom (1999, s. 2506).

(44) Las noticias me dejaron **triste** (= me entristecieron).

(Prevzaté z: Masullo – Demonte, 1999, s. 2499)

3. Doplnok v češtine a slovenčine

V tejto kapitole sa budem zaoberať doplnkom v češtine a slovenčine. Podobne ako v predchádzajúcej kapitole o doplnku v španielčine opíšem jeho funkcie, voliteľnosť vo vete a slovné druhy, ktoré môžu stáť na jeho pozícii. Tiež poukážem na podobnosti a niektoré rozdiely medzi chápaním doplnku v španielčine a češtine/slovenčine. Zmienim aj odlišnosti medzi češtinou a slovenčinou, keďže nie vždy sa lingvisti v chápaní určitých typov doplnku zhodujú.

3.1 Charakteristika doplnku v češtine a slovenčine

V češtine a slovenčine má doplnok rovnaké syntaktické vlastnosti ako v španielčine. Štícha et al. v *Akademickej gramatike spisovnej češtiny* (2013, s. 721) aj Ivanová v *Syntax slovenského jazyka* (2016, s. 116) definujú doplnok ako jediný vetný člen s dvojitou syntaktickou závislosťou, ktorý sa vzťahuje na prísudok a súčasne na podmet alebo predmet tej istej vety. Na základe toho sa rozlišuje doplnok podmetový (45) a predmetový (46).

(45) Muž sedí pri stole **zhrbený**.

(46) Našli sme brata už **oblečeného**.

(Prevzaté z: Ivanová, 2016, s. 116)

Ivanová vidí podobnosť medzi doplnkom a slovesno-menným prísudkom v slovenčine podobne ako v španielčine Zavadil – Čermák (2010, s. 464). Ako príklad uvádza vetu s podmetovým doplnkom *Chlapec vstal unavený*, ktorá sa môže interpretovať aj ako *Chlapec vstal a bol pri tom unavený*. Spojka *a* v tejto vete signalizuje, že medzi prísudkom a doplnkom existuje priradovací vzťah, ktorý autorka považuje za nepravú koordináciu (2016, s. 117).

Túto interpretáciu uvádza aj Kačala v monografii *Doplnok v slovenčine*, ktorý ešte dodáva, že doplnok a prísudok nie je možné klásť na rovnakú úroveň, pretože doplnok funguje vo vete iba ako druhotný, sekundárny predikát. Aby mohol vo vete existovať, musí sa opierať o primárny predikát, s pomocou ktorého aktualizačných kategórií vyjadruje predikatívny vzťah ku podmetu/predmetu vety. Vzťah medzi doplnkom a podmetom/predmetom sa preto nazýva polopredikácia (1971, s. 59-60).

Spoločnou vlastnosťou doplnku v španielčine aj v češtine a slovenčine je tiež zhoda so substantívom, ktoré rozvíja. Ako uvádza Karlík (2017), vzťah doplnku k podmetu/predmetu sa prejavuje ich zhodou v rode, čísle a páde.

3.2 Voliteľnosť doplnku vo vete

Štícha et al. rozlišujú dva typy doplnku, komplementový a nekomplementový. Doplnok fungujúci ako komplement je vyžadovaný slovesom, ktoré rozvíja, pretože obsadzuje jeho valenčnú pozíciu. Vo vete je vždy tesný. Spája sa hlavne s bezpredmetovými slovesami, ako napríklad *zdát se* (47), *vypadat* (48), *připadat*, alebo *cítit se* (2013, s. 722). Tento typ doplnku je možné porovnať s tesným doplnkom v španielčine, ktorý sa spája s epistemickými slovesami.

(47) Některé požadavky se nám zdály **nepřiměřené**.

(48) Vypadal velmi **unaven** (...).

(Prevzaté z: Štícha et al., 2013, s. 722)

V slovenčine je však situácia s týmto typom sloviess odlišná. Pavlovič (2012, s. 41) aj Oravec – Bajzíkova (1986, s. 156) považujú slovesá ako je *zdať sa*, *pripadať*, *vyzerať* alebo *cítiť sa* za sponové. Pavlovič ich zaraďuje do skupiny sponových sloviess, ktoré „vyjadrujú význam existencie v predpoklade podávateľa“ (2012, s. 41). Autori preto mennú časť (49), ktorá pri týchto slovesách stojí, nepokladajú za doplnok, ale za menný prísudok.

(49) Náš priateľ vyzeral neskutočne **natešený**.

(Prevzaté z: Pavlovič, 2012, s. 41)

Keďže v praktickej časti sa budú objavovať aj preklady s týmito typmi sloviess, do skupín ich budem triediť na základe toho, čo hovoria lingvisti daných jazykov. České preklady zaraďím medzi doplnok a slovenské medzi slovesno-menný prísudok.

Druhou skupinou, ktorú Štícha et al. rozlišujú, je nekomplementový doplnok. Tento doplnok nie je viazaný len na slovesá s určitým významom. Jeho mieru voliteľnosti si je možné subjektívne stanoviť na základe toho, ako veľmi je pre význam vety rozhodujúci. Tesný doplnok je vo vete pevne začlenený (50), zatiaľ čo voľný doplnok zvyčajne vo vete býva oddelený čiarkou (51) (2013, s. 724). V tom sa chápanie odlišuje od španielčiny, kde je voliteľnosť doplnku určená na základe slovesa, s ktorým sa spája.

(50) Děti pobíhaly po zahradě celé **zkřehlé** zimou.

(51) Děti seděli ve studené místnosti v kabátech, celé **zkřehlé** zimou.

(Prevzaté z: Štícha et al., 2013, s. 724)

3.3 Podobnosť doplnku s inými vetnými členmi

3.3.1 Doplnok vs. príslovkové určenie

Tým, že sa doplnok vzťahuje na prísudok, je podobný príslovkovému určeniu spôsobu. Doplnok však rozvíja zároveň aj podmet/predmet vety, zatiaľ čo príslovkové určenie len prísudok (Ivanová, 2016, s. 118).

Kačala ešte uvádza, že medzi doplnkom a príslovkovým určením existujú aj sémantické odlišnosti. Doplnok (52) vyjadruje duševný stav, zatiaľ čo príslovkové určenie (53) spôsob deja (1971, s. 64).

(52) Badáň zvolal **nahnevaný**.

(53) Badáň zvolal **nahnevane**.

(Prevzaté z: Kačala, 1971, s. 64)

Podobnosť doplnku s príslovkovým určením vidia aj českí lingvisti. Daneš et al. v *Mluvnici češtiny 3* dokonca doplnok nepovažujú za osobitný vetný člen, ale priradujú ho k príslovkovému určeniu, konkrétne k určeniu sprievodných okolností. Vyčleňujú len doplňujúci doplnok valenčnej povahy, ktorý zaraďujú ku komplementu (1987, s. 168-169).

3.3.2 Doplnok vs. prívlastok

Doplnok má tiež podobné vlastnosti s prívlastkom, keďže oba vetné členy vyjadrujú vlastnosť podmetu/predmetu. Avšak ako uvádza Ivanová, doplnok nevyjadruje stálu vlastnosť substantíva, ktoré rozvíja, iba prechodný stav. Preto je k nemu postavený vo voľnejšom vzťahu. To je prejavené viacerými možnosťami postavenia vo vete (*Chlapec vstáva unavený*. / *Chlapec unavený vstáva*.). Tiež môže byť doplnok postavený aj v samostatnej vete (*Chlapec vstáva. Unavený*.). Naopak, prívlastok je väčšinou vo vete tesne pred substantívom (*Unavený chlapec vstáva*.) (2016, s. 117).

3.4 Slovné druhy na pozícii doplnku v češtine a slovenčine

Vo väčšine typov doplnku podľa slovného druhu, ktorými je tvorený, sa čeština a slovenčina zhodujú. Podobne ako v španielčine sa najčastejšie v pozícii doplnku vyskytujú adjektíva. Pavlovič (2012, s. 58) rozdeľuje adjektívne doplnky do dvoch skupín na základe toho, či vyjadrujú stav (54), alebo vlastnosť (55).

(54) Prišiel **unavený**.

(55) Obišiel si **suchý**.

(Prevzaté z: Pavlovič, 2012, s. 58-59)

Pavlovič ešte dodáva, že adjektívny doplnok môže alternovať aj s trpnými prídavnými a radovými číslovkami, ktoré majú podobné vlastnosti ako adjektíva (2012, s. 59)

Na pozícii doplnku môžu v češtine (56) aj slovenčine (57) stáť tiež niektoré zámená. Kačala uvádza, že najčastejšie sú to vymedzovacie a odkazovacie zámená (1971, s. 118-119).

(56) Bohužel Pavel se ze zahraničí vrátil právě **takový**. (= odkazovacie zámeno)

(Prevzaté z: Štícha et al., 2013, s. 724)

(57) Deti prišli **samy**. (= vymedzovacie zámeno)

(Prevzaté z: Ivanová, 2016, s. 120)

Doplnok môže byť tiež vyjadrený aj substantívom, v češtine so spojkou *jako* (58) a v slovenčine so spojkou *ako* (59).

(58) (...) pracoval **jako vyšší úředník** (...)

(Prevzaté z: Štícha et al., 2013, s. 724)

(59) Pôsobil **ako hovorca**.

(Prevzaté z: Pavlovič, 2012, s. 59)

Ako uvádza Karlík (2017), v češtine môže byť vyjadrený doplnok ešte aj substantívom bez partikule, avšak obmedzuje sa len na určité inherentné vlastnosti s významom hodnotenia.

(60) On se z vojny vrátil úplný **mrzák**.

(Prevzaté z: Karlík, 2017)

Ďalšími prostriedkami na vyjadrenie doplnku sú neurčité slovesné tvary, a to prechodník a infinitív. Pavlovič označuje doplnok vyjadrený neurčitými slovesnými tvarmi ako dejový, pretože vyjadruje určitý prebiehajúci dej (2012, s. 59). Ako uvádzajú Karlík (2017) pre češtinu aj Ivanová (2016, s. 121) pre slovenčinu, zatiaľ čo prechodník sa môže vyskytovať iba pri podmetovom doplnku, infinitívny doplnok je vždy len predmetový. Infinitívny doplnok tiež môže byť vyjadrený aj vedľajšou vetou doplnkovou, v češtine pomocou spojky *jak* (61) a v slovenčine pomocou spojky *ako* (62). Na nasledujúcich príkladoch je možné vidieť, že rovnako ako v španielčine, tak aj v češtine a v slovenčine sa infinitív vyskytuje hlavne po slovesách vnímania.

(61) Slyšel jsem sestru **zpívat** koledy. (Slyšel jsem sestru, **jak zpívá** koledy.)

(Prevzaté z: Karlík, 2017)

(62) Videl ju **popíjať** z fľaše. (= Videl ju, **ako popíja** z fľaše.)

(Prevzaté z: Pavlovič, 2012, s. 59)

Odlišnosť medzi češtinou a slovenčinou je možné vidieť v chápaní doplnku vyjadreného predložkovými pádmi substantív. Slovenskí lingvisti Ivanová (2016, s. 118) a Pavlovič (2012, s. 58) predložkové pády substantív chápu ako doplnok, ktorý vyjadruje určitý prechodný stav podmetu/predmetu (63). Kačala ešte uvádza, že najčastejšie sa doplnok spája s predložkami *s*, *bez*, *v*, *pri* a *za* (1971, s. 119).

(63) Vrátil sa **v dobrej nálade**. (= Vrátil sa a bol pri tom v dobrej nálade.)

(Prevzaté z: Ivanová, 2016, s. 120)

Oproti tomu českí lingvisti Karlík (2017) a Štícha et al. (2013, s. 712) nepokladajú predložkové pády substantív za doplnok, ale za príslovkové určenie spôsobu, pretože podľa nich vyjadruje iba spôsob deja (64). Za doplnok považujú len tie predložkové skupiny, ktoré sú nutne vyžadované slovesom (65).

(64) Eva se vrátila z dovolené **s ťažkou nemocí**. (= príslovkové určenie spôsobu)

(65) Pokládajú ho **za blázna**. (= doplnok)

(Prevzaté z: Karlík, 2017)

Aj tento typ prekladu sa bude objavovať v praktickej časti, preto pri rozdeľovaní výskytov do skupín budem postupovať podľa názorov lingvistov daných jazykov.

4. Korpusová analýza

Nasledujúce tri kapitoly sú venované praktickej časti mojej práce. Na začiatku charakterizujem paralelné korpusy, s ktorými som pracovala a popíšem metodológiu práce. V ďalšej časti bude nasledovať korpusová analýza, ktorej cieľom je zistiť, akým spôsobom sú do češtiny a slovenčiny prekladané španielske konštrukcie s doplnkom viažucim sa na vybrané slovesá.

4.1 Charakteristika použitých korpusov

4.1.1 InterCorp

České preklady som analyzovala v paralelnom korpuse InterCorp², ktorý funguje ako súčasť projektu Český národní korpus (ČNK). InterCorp je zložený z dvoch častí – z jadra a kolekcii, avšak ja som pracovala iba s jeho jadrom. Je tvorené beletristickými textami so zarovnávaním ručnými korektúrami. Využila som verziu 13, ktorá je dostupná od novembra roku 2020 (WIKI – Příručka ČNK, 2023). V španielskej časti InterCorpu som vytvorila vlastný subkorpus tvorený iba španielskymi originálmi a zarovnala ho s českou časťou. Veľkosť subkorpusu je 12 225 678 tokenov. Dotazy som zadávala pomocou vyhľadávacieho rozhrania KonText.

4.1.2 par-skes-2.0

Pre analýzu slovenských prekladov som využila Slovesno-španielsky paralelný korpus par-skes-2.0³, ktorý je súčasťou projektu Slovenského národného korpusu (SNK). Ide o jeho druhú verziu, dostupnú od februára roku 2022. Nachádza sa v ňom 77 prekladov textov, z toho 59 textov je preložených zo španielčiny do slovenčiny (SNK – Slovensko-španielsky paralelný korpus, 2022). Texty sú zarovnávané po vetách automaticky. V korpuse je možné vyhľadávať pomocou nástroja NoSketch Engine. Podobne ako v InterCorpe som si vytvorila vlastný subkorpus tvorený španielskymi originálmi so zarovnanými slovenskými prekladmi. Pozostáva taktiež iba z beletristických textov. Jeho veľkosť je 10 521 092 tokenov, čo je o niečo menej, ako veľkosť subkorpusu v InterCorpe, avšak výsledky mojej analýzy to nijako zásadne neovplyvnilo.

4.2 Popis metodológie

Ako som už spomínala v teoretickej časti, doplnok v španielčine môže vo vete stáť na viacerých pozíciách a taktiež môže byť vyjadrený rôznymi slovnými druhmi. V paralelnom korpuse je

² Korpus InterCorp je prístupný na webovej adrese: <https://www.korpus.cz/kontext/>

³ Korpus par-skes-2.0 je prístupný na webovej adrese: <https://bonito.korpus.sk/>

kvôli tomu zložitú naformulovať dotaz, ktorý by pokryl všetky použitia doplnku vo vete. V tejto práci budem preto skúmať konštrukcie iba s adjektívnym doplnkom nasledujúcim bezprostredne po slovese. Analyzovať budem konštrukcie s tromi slovesami, ktoré sa spájajú s podmetovým doplnkom a rovnako konštrukcie s tromi slovesami spájajúcimi sa s doplnkom predmetovým. Aby som zistila, ktoré takéto slovesá sa v korpuse vyskytujú najčastejšie, v InterCorpe som zadala dotaz [tag="VL.*"][tag="ADJ"] a tak sa mi zobrazili výskyty všetkých slovies, po ktorých bezprostredne nasleduje adjektívum. Pomocou frekvenčnej distribúcie som dostala ich zoznam. Figurovalo v ňom však množstvo slovies, ktoré fungujú ako polosponové. Keďže prítomnosť doplnku v konštrukciách s polosponovými slovesami je diskutabilná, vybrala som len tie slovesá, ktoré sa jasne spájajú s doplnkom. Podmetový doplnok budem skúmať pri tranzitívnom slovese *mirar* a pri intranzitívnych slovesách *vivir* a *llegar*. Pre analýzu predmetového doplnku som vybrala slovesá vnímania a hodnotenia *ver* a *encontrar* a kauzatívne sloveso *dejar*.

Pri analýze každej konštrukcie som využila funkciu náhodného premiešania a vybrala prvých 100 výskytov, ktoré hľadanej konštrukcii zodpovedali. V korpuse sa však nachádza množstvo šumov a pri prechádzaní výskytov som musela dávať pozor, či sa v danej vete naozaj jedná o doplnok. Najčastejšie sa vyskytovali šumy spôsobené tým, že po adjektíve nasledovalo substantívum bez členu. Tým pádom nešlo o doplnok, ale o zhodný prívlastok. Taktiež sa mnohokrát na pozícii adjektíva objavovali iné slovné druhy alebo preklad vôbec nezodpovedal španielskemu originálu. To sa stávalo najmä v korpuse par-skes-2.0, pretože jeho texty neprechádzajú ručnou korektúrou, ale sú zarovnávané automaticky. Aby som sa dostala k požadovanému množstvu 100 výskytov, pri niektorých konštrukciách som ich musela prejsť aj viac ako 200.

Typy prekladov konštrukcií do češtiny a slovenčiny a ich frekvenciu budem zaznamenávať do tabuliek. Pri konštrukciách s predmetovým doplnkom sa nachádza veľa výskytov, kde predmet zo španielskej vety vystupuje v preklade v úlohe podmetu. Preto pri ich analýze uvediem do tabuľky ku typu prekladu aj to, v koľkých prípadoch z nich nastáva zámena syntaktických rolí a v koľkých prípadoch naopak syntaktické role ostávajú zachované. Pri podmetovom doplnku som zámenu syntaktických rolí nezaznamenala vôbec, preto pri analýze konštrukcií s týmto typom doplnku uvediem do tabuľky len typy prekladov a ich frekvencie. Ku každému typu prekladu uvediem taktiež pre ilustráciu aj konkrétny príklad výskytu z korpusu. Na konci analýzy každej konštrukcie porovnam frekvenciu adjektív nachádzajúcich sa na pozícii doplnku v jednotlivých korpusech a porovnam medzi sebou aj ich české a slovenské preklady.

5. Analýza konštrukcií s podmetovým doplnkom

5.1 *Mirar* + doplnok

Ako prvú som analyzovala konštrukciu s podmetovým doplnkom po tranzitívnom slovese *mirar*. Do analýzy som zaradila aj reflexívny variant tohto slovesa *mirarse*, keďže tento variant sa tiež spája s podmetovým doplnkom. V nasledujúcich podkapitolách sa podrobne venujem typom prekladu tejto konštrukcie do češtiny a slovenčiny.

5.1.1 InterCorp

Po zadaní dotazu [lemma="mirar"][tag="ADJ"] v korpuse InterCorp sa zobrazilo 368 výskytov tejto konštrukcie. Náhodne som ich premiešala a analyzovala som prvých 100 výskytov zodpovedajúcich konštrukcii. Dopracovala som sa k výsledkom, ktoré sú vyobrazené v nasledujúcej tabuľke.

Typ prekladu	Počet výskytov
Príslovkové určenie spôsobu	95
Doplnok	3
Prirad'ovacie súvetie	1
Iné	1

Tabuľka č. 1: Typy prekladov doplnku konštrukcie *mirar* + doplnok do češtiny

5.1.1.1 Príslovkové určenie spôsobu

Ako vyplýva z Tabuľky č. 1, typov prekladu doplnku z konštrukcie *mirar* + doplnok nie je mnoho. S frekvenciou deväťdesiatpäť je doplnok takmer vo všetkých analyzovaných výskytoch preložený pomocou príslovkového určenia spôsobu. V osemdesiatjedem výskytoch je vyjadrené príslovkou.

(66) Conducida de la mano de un hombre famoso, **todos miraron indiferentes** a esa niña temerosa, enmascarada y virándose los tobillos por no saber dominar los tacones.

Všichni lhostejně pohlíželi na tu bázlivou, zmalovanou dívčinu, zavěšenou do slavného muže, které se podvrkávaly kotníky, protože neuměla chodit na podpatcích.

ÚČNK – InterCorp. Zoé Valdés, *Každý den nic*, prel. Blanka Stárková, Praha: Mladá fronta, 2001.

Vo zvyšných štrnástich výskytoch ide o príslovkové určenie vyjadrené predložkovou skupinou.

- (67) **Se miraron inquietos** y ambos percibieron los primeros movimientos de luces que preceden al crepúsculo.

Dávali se na sebe s rozpaky a oba zaznamenali první známky soumraku.

ÚČNK – InterCorp. Francisco Coloane, *Ohňová země*, prel. Jarka Stuchlíková, Praha: Mladá fronta, 2003.

5.1.1.2 Doplnok

Preklad pomocou doplnku som zaznamenala iba v troch prípadoch. Všetky tri doplnky sú vo vete oddelené čiarkou, preto tu ide o voľný doplnok.

- (68) **Éste dormía como un tronco** y Archiboldi lo tuvo que remecer varias veces, hasta que el campesino abrió un ojo y **lo miró muerto de miedo**.

Ten spal jako pařez a Archiboldi jím musel několikrát zatřást, až konečně vesničan pootevřel jedno oko a **pohlédl na něho, celý mrtvý strachy**.

ÚČNK – InterCorp. Roberto Bolaño, *2666*, prel. Anežka Charvátová, Praha: Argo, 2012.

5.1.1.3 Prirad'ovacie súvetie

V jednom prípade je konštrukcia *mirar* + doplnok preložená pomocou prirad'ovacieho súvetia spojeného spojku *a*, kde v jednej vete je preložené sloveso *mirar* a v druhej vete je preložený doplnok pomocou slovesno-menného prísudku.

- (69) Lo decía sin cerrar los ojos, eso era lo estupendo, **mirándome contenta, agradecida**, y nuestro abrazo intermitente era también de buena amistad, de camaradería recién descubierta.

Přitom to řekla s otevřenýma očima, to bylo to nádherné, **dívala se na mne a byla spokojená a vděčná** a naše objetí mezi milováním vyjadřovalo přátelství, nově objevené kamarádství.

ÚČNK – InterCorp. Mario Benedetti, *Díky za oheň*, prel. Libuše Prokopová, Praha: Odeon, 1986.

5.1.1.4 Iné

Do skupiny Iné som zaradila jeden výskyt tejto konštrukcie. Sloveso *mirar* je v príklade (70) preložené slovným spojením *vrhat pohledy* a preklad adjektíva tvoriaceho doplnok má vo vete funkciu zhodného prívlastku.

- (70) Tuve que pensar que la locura de la loca era contagiosa, porque cuando le pregunté a Blanes con qué actriz contaba para aquel papel me dijo que con la Rivas y aunque yo no conocía a ninguna con ese nombre no quise decir nada porque **Blanes me estaba mirando furioso**.

Začal jsem si myslet, že šílenství je nakažlivé, protože když jsem se zeptal Blanes, se kterou herečkou počítá pro tu roli, řekl mi, že s Rivasovou, a i když jsem neznal nikoho toho jména, nechtěl jsem nic říkat, protože **na mne Blanes vrhal zuřivé pohledy**.

ÚČNK – InterCorp. Juan Carlos Onetti, *Bezejmenný hrob a jiné příběhy*, prel. Hedvika Vydrová, Vladimír Uhlíř, Praha: Mladá fronta, 1987.

5.1.2 par-skes-2.0

V korpuse par-skes-2.0 sa po zadaní dotazu [lemma="mirar"][tag="ADJ"] zobrazilo 301 výskytov tejto konštrukcie. Nasledujúca tabuľka zobrazuje typy prekladov, ktoré sa nachádzajú v jej prvých 100 náhodne premiešaných výskytoch.

Typ prekladu	Počet výskytov
Príslovkové určenie spôsobu	75
Doplnok	20
Doplnok zahrnutý v sémantike prísudku	2
Zhodný prívlastok	1
Iné	2

Tabuľka č. 2: Typy prekladov doplnku konštrukcie *mirar* + doplnok do slovenčiny

5.1.2.1 Príslovkové určenie spôsobu

Rovnako ako pri preklade do češtiny, aj pri slovenských prekladoch sa s počtom výskytov sedemdesiatpäť najčastejšie objavuje typ prekladu za pomoci príslovkového určenia spôsobu. Všetky výskyty tohto vetného člena sú vyjadrené príslovkou.

- (71) **Amaia lo miró perpleja.**
Amaia naňho zmätene pozrela.

SNK – par-skes-2.0. Dolores Redondo, *Neviditeľný strážca*, prel. Želmíra Čížová, Bratislava: Ikar, 2013.

5.1.2.2 Doplnok

Druhý najčastejší je preklad pomocou doplnku, a to v dvadsiatich prípadoch. Pätnásťkrát sa vyskytuje doplnok vyjadrený substantívom v inštrumentáli.

- (72) **Me miró sonriente** y se encogió de hombros.
S úsmevom na mňa pozrela a pokrčila plecami.

SNK – par-skes-2.0. Carlos Ruiz Zafón, *Anjelská hra*, prel. Eva Palkovičová, Bratislava: Ikar, 2009.

V niekoľkých výskytoch je substantívum doplnené aj zhodným prívlastkom.

- (73) **Me miró atónita.**
Čo ti to len schodí na um, dcéra moja! — hľadela na mňa s otvorenými ústami.

SNK – par-skes-2.0. Isabel Allende, *Skazené dievča. Príbehy Evy Luny*, prel. Vladimír Oleríny, Bratislava: Slovart, 1998.

Štyrikrát je to preklad adjektívnym doplnkom.

- (74) **La miró estupefacto**, pensó que ahora las proporciones del desastre bastarían para aplastar el ánimo de cualquiera, incluso de Orozco, y se sintió sin fuerzas.

Hľadel naň zdesený, pomyslel si, že takýto rozsah katastrofy by pripravil o chuť do roboty každého, dokonca aj Orozca a opustili ho sily.

SNK – par-skes-2.0. Jesús Díaz, *Zrození z prachu*, prel. Oľga Hlaváčová, Bratislava: Slovart, 2008.

Tiež je tu raz prítomný aj preklad pomocou doplnku tvoreného prechodníkom. Pri príklade (75) ale prechodník nerozvíja sloveso *mirar*, ale predchádzajúce sloveso *asomarse* (vykláňať sa).

- (75) Tuve que insistir dos o tres veces hasta que oí la puerta del balcón abrirse y vi cómo el viejo Sempere, en bata y pantuflas, **se asomaba y me miraba atónito**.

Musel som to zopakovať dva, tri razy, kým som nezačul, ako sa otvárajú dvere, a neuvidel starého pána Sempereho, **ako sa v župane a papučiach vykláňa z balkóna, neveriac vlastným očiam**.

SNK – par-skes-2.0. Carlos Ruiz Zafón, *Anjelská hra*, prel. Eva Palkovičová, Bratislava: Ikar, 2009.

5.1.2.3 Doplnok zahrnutý v sémantike prísudku

Doplnok zahrnutý v sémantike prísudku sa nachádza v dvoch prípadoch. V príklade (76) je v rovnakom slovesnom tvare zahrnuté adjektívum tvoriace doplnok aj sloveso *mirar*:

- (76) **Nos miramos sonrientes**, llenos de amabilidad, como dos imbéciles.

Milo **sme sa na seba zubili** ako dvaja idioti.

SNK – par-skes-2.0. Jorge Ibargüengoitia, *Dva zločiny*, prel. Katarína Jusková, Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1988.

V príklade (77) je doplnok preložený pomocou odlišného slovesa, akým je preložené sloveso *mirar*.

- (77) (...) no escuchaba sino fragmentos de lo que hablaban, **miraba sudoroso hacia la ventana**, quizás él también habría preferido que no fuera un banco.

(...) počúval ich reči len útržkovite, **potil sa a hľadel k obloku**, možnože aj on si želal, aby to nebola banka.

SNK – par-skes-2.0. Miguel Otero Silva, *Keď mi je do plaču, neplačem*, prel. Vladimír Oleríny, Bratislava: Nakladateľstvo Pravda, 1985.

5.1.2.4 Zhodný prívlastok

V jednom výskyte je doplnok preložený pomocou zhodného prívlastku.

- (78) Todas estaban allí: la violada con los muslos llenos de sangre, las que se agrupaban como un rebaño asustado bajo los fusiles de los verdugos, **la de rasgos africanos que miraba moribunda al espectador**, la que en primerísimo plano abría la boca para emitir un silencioso alarido de horror.

Všetky tam už boli — znásilnená žena so zakrvavenými stehnami, ženy, ktoré sa zhrkli ako vyľakané stádo pred puškami vrahov, **zomierajúca žena s africkými črtami, čo hľadela na diváka**, žena, ktorá v popredí otvárala ústa v nemom výkriku zúfalstva.

SNK – par-skes-2.0. Arturo Pérez-Reverte, *Maliar bojových scén*, prel. Paulína Šišmišová, Bratislava: Slovart, 2008.

5.1.2.5 Iné

Dva ďalšie výskyty tejto konštrukcie sú preložené iným spôsobom.

- (79) **Me mirabas ansioso.**

V твојих очіах са зрачіла дychtivost' pri pohľade na mňa.

SNK – par-skes-2.0. Mario Benedetti, *Vďaka za oheň*, prel. Jarmila Srnsená, Bratislava: Tatran, 1975.

5.1.3 Adjektíva tvoriace doplnok spájajúce sa so slovesom *mirar*

Pri prechádzaní výskytov v mnou analyzovaných vzorkách 100 výskytov konštrukcie *mirar* + doplnok som zistila, že sa v korpuse InterCorp na pozícii doplnku vyskytuje 55 rôznych adjektív a v korpuse par-skes-2.0 sa ich vyskytuje 46. Všimla som si, že mnohé adjektíva majú prefix *in-* a *im-*, čím vyjadrujú zápor. Taktiež sa objavuje veľa adjektív, ktoré sú odvodené od slovesa a majú sufix *-nte*. V nasledujúcej tabuľke sa nachádzajú adjektíva vyskytujúce sa štyrikrát a viac.

InterCorp		par-skes-2.0	
Adjektívum	Počet výskytov	Adjektívum	Počet výskytov
pensativo	7	pensativo	8
perplejo	7	perplejo	8
indiferente	6	atónito	6
inquieto	6	sonriente	6
impasible	4	ansioso	5
incrédulo	4	incrédulo	5
inquisitivo	4	indeciso	4
interrogante	4		

Tabuľka č. 3: Najčastejšie adjektíva vyskytujúce sa v konštrukcii *mirar* + doplnok v korpusoch InterCorp a par-skes-2.0

Ako už vyplýva aj z analýzy typov prekladov, doplnok tvorený adjektívami nachádzajúcimi sa v Tabuľke č. 3 je do češtiny a slovenčiny najčastejšie prekladaný za pomoci príslovkového určenia spôsobu. Prvé miesto zastávajú rovnaké adjektíva – *pensativo* a *perplejo*, so siedmimi výskytmi v korpuse InterCorp a s ôsmimi výskytmi v par-skes-2.0. Náhodou sa v mnou analyzovaných vzorkách objavuje rovnaký počet týchto dvoch adjektív. Adjektívum *pensativo* je do češtiny prekladané príslovkami *zamyšleně* a *zadumaně*, a do slovenčiny obdobnými príslovkami *zamyslene* a *zadumane*. Adjektívum *perplejo* je do oboch jazykov prekladané pomocou prísloviak vyjadrujúcich prekvapenie, ako je v češtine *vytřeštěně*, *zmateně*, *užasle* či *zaraženě* a v slovenčine *udivene* a *zmätene*.

V ostatných priečkach tabuľky sa adjektíva líšia. V analyzovanej vzorke z korpusu InterCorp sa so šiestimi výskytmi druhé najčastejšie vyskytujú adjektíva *indiferente* (v preklade *lhostejně*, *netečně*, *neúčastně*) a *inquieto* (v preklade *nejistě*, *znepokojeně*, *s rozpaky*). Ďalej sa so štyrmi výskytmi často objavujú aj adjektíva *impasible*, *incrédulo*, *inquisitivo* a *interrogante*.

Z analyzovanej vzorky výskytov v korpuse par-skes-2.0 sa na druhom mieste taktiež so šiestimi výskytmi nachádzajú dve adjektíva, a to *atónito* (preložené pomocou prísloviak *ohromene*, *zarazene*, a pomocou slovných spojení *s otevřenými ústami* a *neveriac vlastným očiam*) a adjektívum *sonriente*, preložené najčastejšie pomocou predložkového pádu substantíva *s úsmevom*. Ďalšie často sa vyskytujúce sú adjektíva *ansioso* a *incrédulo* s piatimi výskytmi a adjektívum *indeciso* so štyrmi výskytmi.

Jediné rovnaké adjektívum okrem *pensativo* a *perplejo* vyskytujúce sa v oboch tabuľkách je adjektívum *incrédulo*, ktoré je prekladané obdobnými príslovkami (do češtiny *nevěřicně* a do slovenčiny *neveriacky*, *nedôverčivo*).

5.2 *Vivir* + doplnok

Ďalšou skúmanou je konštrukcia *vivir* + doplnok. Typy prekladov tejto konštrukcie sú analyzované v nasledujúcich podkapitolách.

5.2.1 InterCorp

V korpuse InterCorp som zadala dotaz [lemma="vivir"][tag="ADJ"]. Zobrazilo sa 330 výskytov. Znovu som výskyty premiešala a analyzovala prvých 100 z nich, ktoré zodpovedali hľadanej konštrukcii. Nasledujúca tabuľka zobrazuje rôzne vyskytujúce sa typy prekladov do češtiny.

Typ prekladu	Počet výskytov
Doplnok	47
Príslovkové určenie spôsobu	38
Doplnok zahrnutý v sémantike prísudku	3
Slovesno-menný prísudok	2
Priamy predmet	2
Zhodný prívlastok	2
Iné	6

Tabuľka č. 4: Typy prekladov doplnku konštrukcie *vivir* + doplnok do češtiny

5.2.1.1 Doplnok

Najviac zastúpený je preklad pomocou doplnku, nachádza sa v štyridsiatich siedmich výskytoch. Takmer všetky výskyty tvorí preklad vymedzovacím zámenom *sám*, ktoré sa objavuje v štyridsiatich prípadoch.

(80) Su madre, **una viuda** de la guerra **que vive sola** en Badalona, y que lo odia desde que se hizo falangista, no quiso ni verlo.

Jeho matka, válečná **vdova, ktorá žije sama** v Badaloně a nenávidí ho od chvíle, kdy se stal falangistou, ho nechtěla ani vidět.

ÚČNK – InterCorp. Juan Marsé, *Kaligrafie snů*, prel. Marie Jungmannová, Praha: Odeon, 2012.

Ostatných sedem prípadov je preložených adjektívnym doplnkom.

(81) Sí, **he vivo** ciego, **tonto**, como si no viviera, hasta que llegó una mujer, ¿sabes?, otra, y me abrió los ojos y he visto el mundo, y sobre todo he aprendido a veros a vosotras, a las mujeres...

Ano, **žil jsem slepý, hloupý**, jako kdybych neviděl. Až přišla jedna žena - rozumíš? - jiná, a otevřela mi oči. A já najednou uviděl svět a především jsem se naučil vidět vás, ženy..."

ÚČNK – InterCorp. Miguel de Unamuno, *Mlha*, prel. Alena Ondrušková, Praha: Odeon, 1971.

5.2.1.2 Príslovkové určenie spôsobu

Na druhom mieste je s tridsiatimi ôsmimi výskytmi preklad pomocou príslovkového určenia spôsobu, ktoré je vyjadrené buď príslovkou (82), alebo predložkovou skupinou (83).

(82) **Vivimos juntos** y nos llevamos muy bien.

Žijeme spolu a jeden s druhým výborně vycházíme.

ÚČNK – InterCorp. Mario Vargas Llosa, *Zlobivá holka*, prel. Vladimír Medek, Praha: Garamond, 2007.

- (83) ¿Dónde queda ahora aquella teoría de que Larralde era un periodista inteligente, etcétera, pero también **un tipo que quería vivir tranquilo?**

A co ta jeho teorie, že Larralde je inteligentní a tak dále novinář, ale zároveň **člověk, který chce žít v klidu?**

ÚČNK – InterCorp. Mario Benedetti, *Díky za oheň*, prel. Libuše Prokopová, Praha: Odeon, 1986.

5.2.1.3 Doplnok zahrnutý v sémantike přísudku

V sémantike přísudku je doplnok zo španielskej konštrukcie zahrnutý trikrát.

- (84) La situación no era molesta, pero **decidí irme a vivir solo.**

Ta situace mě neobtěžovala, ale **rozhodl jsem se osamostatnit se.**

ÚČNK – InterCorp. Roberto Bolaño, *Divoci detektivové*, prel. Anežka Charvátová, Praha: Argo, 2008.

5.2.1.4 Slovesno-menný přísudok

V dvoch prípadoch je konštrukcia *vivir* + doplnok preložená pomocou slovesno-menného přísudku. Na príklade (85) môžeme v španielskej vete vidieť aj iný typ doplnku ako adjektívny a to doplnok vyjadrený predložkou *con* a substantívom (vo vete je podčiarknutý). Do češtiny je preložený pomocou rovnakých prostriedkov.

- (85) **Viví enfermo, dolorido, con fiebre**, muchísimo tiempo;

Velice dlouho **jsem byl nemocen, rozbolavělý, s horečkou**;

ÚČNK – InterCorp. Adolfo Bioy Casares, *Morelův vynález*, prel. František Vrhel, Praha: Odeon, 1988.

5.2.1.5 Priamy predmet

Taktiež v dvoch prípadoch je konštrukcia *vivir* + doplnok preložená pomocou slovesa *mít* a priameho predmetu.

- (86) Me acaloraba aún en pleno invierno, **vivía rabiosa** conmigo y con el mundo por haber nacido mujer y estar condenada a la prisión de las costumbres.

Byla jsem rozpálená i uprostřed zimy, **měla jsem vztek** na sebe i na celý svět za to, že jsem se narodila jako žena, odsouzená do zajetí tradičních zvyklostí.

ÚČNK – InterCorp. Isabel Allende, *Inés, má drahá*, prel. Monika Baďurová, Praha: BB-art, 2009.

5.2.1.6 Iné

Šesťkrát je konštrukcia *vivir* + *doplnok* preložená odlišným spôsobom.

- (87) El razonamiento que se hace el Viejo es que Larralde es un periodista inteligente, con oficio, pero que en el fondo es sólo un tipo que quiere vivir tranquilo y sabe mejor que nadie que si se tira contra el Viejo, y el Viejo tiene esos tres datos para esgrimir contra él, **ya no podrá vivir tranquilo**.

Starý pán uvažuje asi takhle: Larralde je inteligentní, zkušený novinář, ale v podstatě je to člověk, který chce mít klid a ví líp než kdo jiný, že vystoupí-li proti starému pánovi, ten proti němu vytáhne ta tři fakta **a bude po klidu**.

ÚČNK – InterCorp. Mario Benedetti, *Díky za oheň*, prel. Libuše Prokopová, Praha: Odeon, 1986.

5.2.2 par-skes-2.0

V korpuse par-skes-2.0 sa po zadaní dotazu [lemma="vivir"][tag="ADJ"] objavilo 248 výskytov, čo je o trochu menej ako v korpuse InterCorp, no po analýze náhodne premiešaných výskytov sa mi podarilo dostať požadovaný počet 100 výskytov, ktoré zodpovedali konštrukcii. Typy prekladov do slovenčiny je možné vidieť v nasledujúcej tabuľke.

Typ prekladu	Počet výskytov
Príslovkové určenie spôsobu	57
Doplňok	33
Slovesno-menný prísudok	6
Doplňok zahrnutý v sémantike prísudku	1
Iné	3

Tabuľka č. 5: Typy prekladov doplnku konštrukcie *vivir* + doplnok do slovenčiny

5.2.2.1 Príslovkové určenie spôsobu

Najčastejšie je doplnok preložený do slovenčiny pomocou príslovkového určenia spôsobu. Tento preklad sa nachádza v päťdesiatich siedmich výskytoch.

- (88) **Vivía feliz**, mientras algo externo no venía a tocar en aquel rincón ulcerado de mi corazón.
Žila som šťastne, kým sa niečo zvonku nedotklo toho zjateného kútika môjho srdca.
 SNK – par-skes-2.0. Miguel de Carrión, *Počestné ženy*, prel. Marta Kobáňová, Bratislava: Smena, 1976.
- (89) ¿Y es cierto — dijo después, enjugándose la boca con una punta de la servilleta — que ya **no viven juntos** aunque siguen casados?
 — Je pravda, — povedal a pery si osušil rožkom obrúska, — že **spolu nežijete**, aj keď ste ešte stále manželia?
 SNK – par-skes-2.0. Arturo Pérez-Reverte, *Templárova posledná výprava*, prel. Martina Slezáková, Bratislava: Slovart, 2003.

5.2.2.2 Doplnok

Doplnok zo španielskej konštrukcie je zachovaný v tridsiatich troch prípadoch. Dvadsaťosemkrát je vyjadrený vymedzovacím zámenom *sám*.

- (90) **Vivía solo** en el bosque, y él mismo se cocinaba.

Človek **žil** v lese **sám** ako prst a sám si aj varil.

SNK – par-skes-2.0. Horacio Quiroga, *Rozprávky z pralesa*, prel. Vladimír Oleríny, Bratislava: Mladé letá, 1971.

Päťkrát je tu prítomný preklad pomocou adjektívneho doplnku.

- (91) En menos de tres años esos infelices, que **vivían desnudos** en el frío glacial y solían cometer actos de canibalismo, dijo, andaban vestidos con propiedad, se habían transformado en buenos cristianos y aprendido costumbres civilizadas, incluso toleraban la comida inglesa.

Neprešli ani tri roky a títo nešťastníci, ktorí predtým **behali nahí** v ľadovom chlade a celkom bežne pestovali kanibalizmus, chodili oblečení, ako sa patrí, stali sa z nich dobrí kresťania, prevzali civilizované návyky, ba dokonca sa zmierili s anglickou kuchyňou.

SNK – par-skes-2.0. Isabel Allende, *Dcéra šťastený*, prel. Eva Palkovičová, Bratislava: Slovart, 2001.

5.2.2.3 Slovesno-menný prísudok

Na treťom mieste je so šiestimi výskytmi preklad konštrukcie *vivir* + doplnok pomocou slovesno-menného prísudku.

- (92) Podría llevarte a la fuerza, pero **no quiero que vivas triste** conmigo, pues eso sería desagradable.

— Mohol by som ťa odviesť násilu, ale **nechcem, aby si bola** so mnou **smutná**, to by mi bolo nepríjemné.

SNK – par-skes-2.0. Ciro Alegria, *Šírý a cudzí svet*, prel. Dominik Jarábek, Bratislava: Pravda, 1978.

5.2.2.4 Doplnok zahrnutý v sémantike prísudku

V jednom prípade je doplnok z konštrukcie *vivir* + doplnok zahrnutý v sémantike prísudku.

- (93) Era algo que, por más diferencias que hubiera entre ellas, tenían todas en común: la buena inteligencia con el mundo **en el que vivían inmersas**, (...).

Neberúc do úvahy rozdielnosti medzi kmeňmi, všetky vynikali v jednej veci: vytvorili si úžasný vzťah k svetu, **do ktorého sa vnorili** a učili sa ho chápať, (...).

SNK – par-skes-2.0. Mario Vargas Llosa, *Rozprávač*, prel. Roman Brat, Bratislava: Slovart, 1999.

5.2.2.5 Iné

Trikrát je konštrukcia *vivir* + doplnok preložená inými spôsobmi, čo je možné vidieť napríklad na príklade (94).

- (94) Yo, señor, como ya os he dicho, soy la poco querida de Cornelio y la bien llorada de Ricardo, que, por muy muchos y varios casos, he venido a este miserable estado en que me veo y, aunque es tan peligroso, siempre, por favor del cielo, he conservado en él la entereza de mi honor, **con la cual vivo contenta en mi miseria.**

Ako som vám už povedala, pane, ja som tá, ktorú Cornelio tak málo ľúbil a Ricardo tak veľmi oplakával, a po mnohých a rozličných strastiach som sa ocitla v tomto biednom položení; a hoci mi už dávno hrozí veľké nebezpečenstvo, ubránila som si z milostivej vôle nebies nepoškvrnenú česť, **a to je jediná potecha, v mojom utrpení.**

SNK – par-skes-2.0. Miguel de Cervantes Saavedra, *Príkladné novely*, prel. Vladimír Oleríny, Bratislava: Tatran, 1972.

5.2.3 Adjektíva tvoriace doplnok spájajúce sa so slovesom *vivir*

Oproti konštrukcii *mirar* + doplnok sa v mnou analyzovaných vzorkách 100 výskytov konštrukcie *vivir* + doplnok objavuje výrazne menej rozličných adjektív. Vo výskytoch z korpusu InterCorp sa nachádza iba 22 rôznych adjektív a vo výskytoch z korpusu par-skes-2.0 iba 23 adjektív. Tabuľka č. 6 zobrazuje tie adjektíva, ktoré sa vyskytujú trikrát a viac.

InterCorp		par-skes-2.0	
Adjektívum	Počet výskytov	Adjektívum	Počet výskytov
solo	42	solo	29
junto	32	junto	28
tranquilo	4	tranquilo	12
ajeno	3	feliz	7
desnudo	3	seguro	4
		contento	3

Tabuľka č. 6: Najčastejšie adjektíva vyskytujúce sa v konštrukcii *vivir* + doplnok v korpusoch InterCorp a par-skes-2.0

Ako je možné vidieť v Tabuľke č. 6, prvé tri priečky vo vzorkách z oboch korpusoch obsadzujú rovnaké adjektíva – *solo*, *junto* a *tranquilo*. Adjektíva *solo* a *junto* sa objavujú mnohopočetne.

V skúmanej vzorke z korpusu InterCorp sa adjektívum *solo* objavuje až v štyridsiatich dvoch prípadoch. Štyridsaťkrát je preložené doplnkom vyjadreným vymedzovacím zámenom *sám* a tvorí tak všetky výskyty tohto typu doplnku. Zvyšné dva výskyty sú preložené príslovkovým určením spôsobu, príslovkou *osamële*. Vo vzorke z korpusu par-skes-2.0 sa adjektívum *solo* vyskytuje v dvadsiatich ôsmich prípadoch. Rovnako ako pri českých

prekladoch je takmer vo všetkých výskytoch preložené vymedzovacím zámenom *sám* plniacim vo vete funkciu doplnku, jedine jeden prípad je preložený pomocou príslovky *osamelo*.

Na druhom mieste je adjektívum *junto*, ktoré sa v prekladoch do oboch jazykov vyskytuje len v pluráli (*juntos*). Do češtiny je prekladané príslovkami *spolu*, *pospolu*, *společně* a *pohromadě* a do slovenčiny obdobnými príslovkami *spolu*, *spoločne* a *dokopy*. Dve najčastejšie vyskytujúce sa adjektíva tak tvoria opozíciu – *vivir solo* (žiť sám) – *vivir juntos* (žiť spolu).

Na tretej priečke sa vyskytuje adjektívum *tranquilo*. Zatiaľ čo v korpuse par-skes-2.0 sa nachádza dvanásť výskytov konštrukcie s týmto adjektívom, v korpuse InterCorp sú to len štyri výskyty. Do slovenčiny je toto adjektívum prekladané najviac príslovkovým určením spôsobu vyjadreným príslovkou *pokojne*, tento preklad sa vyskytuje desaťkrát. Nachádza sa tu aj jeden preklad pomocou priameho predmetu – *mať pokoj*, a tiež raz je preložené pomocou doplnku vyjadreného adjektívom *pokojný*. Všetky štyri preklady adjektíva *tranquilo* do češtiny sú preložené pomocou príslovkového určenia spôsobu, ale od prekladov do slovenčiny sa odlišujú v tom, že je vyjadrené pomocou substantíva s predložkou – *v klidu*.

Ostatné adjektíva sa už vyskytujú v oveľa menšom počte. V analyzovanej vzorke z korpusu InterCorp sú to s tromi výskytmi adjektíva *ajeno* a *desnudo*. V korpuse par-skes-2.0 sa ešte relatívne často objavuje adjektívum *feliz* so siedmim výskytmi, potom *seguro* so štyrmi a *contento* s tromi výskytmi.

5.3 Llegar + doplnok

Treťou a poslednou skúmanou pri podmetovom doplnku je konštrukcia *llegar* + doplnok. Pri prechádzaní výskytov v oboch korpusoch som natrafila na mnoho šumov, ktoré konštrukcii nezodpovedali, a preto sa mi nepodarilo získať požadovaný počet 100 výskytov ako pri ostatných konštrukciách.

5.3.1 InterCorp

V korpuse InterCorp sa po zadaní dotazu [lemma="llegar"][tag="ADJ"] objavilo 204 výskytov, avšak po vyradení šumov ostalo iba 95 výskytov, ktoré odpovedali hľadanej konštrukcii. V nasledujúcej tabuľke k počtu výskytov preto uvádzam aj percentuálne zastúpenie, aby boli výsledky dobre porovnateľné s ostatnými konštrukciami.

Typ prekladu	Počet výskytov	Percentuálne zastúpenie
Doplnok	54	57 %
Príslovkové určenie	32	34 %
Doplnok zahrnutý v sémantike prísudku	5	5 %
Slovesno-menný prísudok	1	1 %
Iné	3	3 %

Tabuľka č. 7: Typy prekladu doplnku v konštrukcii *llegar* + doplnok do češtiny

5.3.1.1 Doplnok

Z Tabuľky č. 7 vyplýva, že pri konštrukcii *llegar* + doplnok je najzastúpenejší typ prekladu do češtiny preklad pomocou doplnku. Nachádza sa v päťdesiatich štyroch prípadoch. Štyridsaťšesť výskytov tvorí preklad adjektívnym doplnkom.

(95) **la pobre mujer ilegó enferma y envejecida**, pero ahora gana lo que quiere vendiendo comida, adquirió un rancho y va a la iglesia los domingos vestida de seda en coche con cuatro caballos.

ta nebohá žena přijela nemocná a sešlá, ale teď vydělává, kolik potřebuje, prodejem jídla, koupila si farmu a v neděli jezdí do kostela oblečená v hedvábí v kočáře taženém čtyřmi koňmi.

ÚČNK – InterCorp. Isabel Allende, *Dcera štěstěny*, prel. Monika Baďurová, Praha: BB art, 2004.

Zvyšných osem prípadov je preložených vymedzovacím zámenom *sám*.

(96) ¿No decía el refrán que la cobra muere siempre dos veces, o sea que **una desgracia nunca llegaba sola**?
Přísluví přece praví, že kobra uštkne vždy dvakrát, neboli že **neštěstí nechodí nikdy samo**.

ÚČNK – InterCorp. Javier Moro, *Červené sári*, prel. Marie Jungmannová, Praha: Euromedia Group – Ikar, 2010.

5.3.1.2 Príslovkové určenie

Na druhom mieste stojí preklad pomocou príslovkového určenia. Je prítomný v tridsiatich dvoch prípadoch. Dvadsaťosem výskytov tvorí príslovkové určenie spôsobu.

(97) **La pareja ilegó sana y salva** a Christiania al anochecer del 28 de octubre.

Večer 28. října **dorazila dvojice v pořádku** do Kristiánie.

ÚČNK – InterCorp. Mario Vargas Llosa, *Keltův sen*, prel. Jana Novotná, Praha: Garamond, 2011.

Štyri ďalšie výskyty tvorí preklad pomocou príslovkového určenia času.

(98) - Vamos Sofía, si nos damos prisa **llegaremos puntuales** a la cita con Bolard.

"Pojďme, Sofie, pokud si pospíšime, **přijdeme** na tu schůzku s Bolardem **včas**."

ÚČNK – InterCorp. Julia Navarro, *Bratrstvo turínského plátna*, prel. Vladimír Medek, Praha: Mladá fronta, 2006.

5.3.1.3 Doplnok zahrnutý v sémantike prísudku

Päť výskytov je preložených pomocou prísudku, v ktorého sémantike je zahrnuté adjektívum tvoriace doplnok.

- (99) - Esperar es una locura, Olimpio, hay que retirarse ahora o **nadie llegará vivo** a mañana. „Zůstávat tady je šílenství, Olimpio, musíme ustoupit teď, nebo **se nikdo z nás nedožije** rána.“
ÚČNK – InterCorp. Mario Vargas Llosa, *Válka na konci světa*, prel. Vladimír Medek, Praha: Odeon, 1989.

5.3.1.4 Slovesno-menný prísudok

Slovesno-menný prísudok sa nachádza iba v jednom výskyte z analyzovanej vzorky.

- (100) Pero **no llega solo**, viene acompañado de una escultural belleza, su nuevo amor, una francesa llamada Arlette Serry, que saluda a los invitados con mano lánguida.
Ale **není sám**, doprovází ho sošná kráska, jeho nová láska, Francouzka jménem Arlette Serry, která zdraví hosty unylým podáním ruky.
ÚČNK – InterCorp. Javier Moro, *Červené sári*, prel. Marie Jungmannová, Praha: Euromedia Group – Ikar, 2010.

5.3.1.5 Iné

Tri ďalšie výskyty konštrukcie *llegar* + doplnok sú preložené iným spôsobom.

- (101) Se comentaba el asunto en todo el país, y **los padres de Critón decidieron cobrar a los que llegaban curiosos** a ver el teratillo, a quien ya llamaban el centauro de Tracia.
Mluvílo se o tom v celé zemi a **Kritónovi rodiče se rozhodli, že budou vybírat vstupné od zvědavců, kteří se hrnuli** na tu podívanou, které už říkali thrácký kentaur.
ÚČNK – InterCorp. Álvaro Cunqueiro, *Muž, který se podobal Orestovi*, prel. Josef Suda, Praha: Vyšehrad, 1980.

5.3.2 par-skes-2.0

V korpuse par-skes-2.0 sa po zadaní dotazu [lemma="llegar"][tag="ADJ"] zobrazilo 181 výskytov, avšak po vyradení šumov hľadanej konštrukcii zodpovedalo iba 82 z nich. Typy prekladov môžeme vidieť v nasledujúcej tabuľke, kde som pre orientáciu podobne ako pri prekladoch do češtiny uviedla aj ich percentuálne zastúpenie.

Typ prekladu	Počet výskytov	Percentuálne zastúpenie
Doplnok	39	47 %
Príslovkové určenie spôsobu	26	32 %
Slovesno-menný prísudok	7	9 %
Doplnok zahrnutý v sémantike prísudku	3	4 %
Zhodný prívlastok	2	2 %
Iné	5	6 %

Tabuľka č. 8: Typy prekladu doplnku v konštrukcii *llegar* + doplnok do slovenčiny

5.3.2.1 Doplnok

Ako je možné vidieť v Tabuľke č. 8, prvé miesto v preklade do slovenčiny zastáva preklad za pomoci doplnku. Vyskytuje sa v tridsiatich deviatich prípadoch. Najčastejšie ide o adjektívny doplnok, ktorý sa nachádza v tridsiatich výskytoch.

(102) — **Usted ilegó borracho** y no sacaba nada con decírselo.

— **Prišli ste opitý** a nemalo zmysel niečo vám hovoriť.

SNK – par-skes-2.0. Francisco Coloane, *Ohňová zem*, prel. Jozef Škultéty, Bratislava: Mladé letá, 1974.

Ďalej je to v siedmich výskytoch doplnok vyjadrený vymedzovacím zámenom *sám*.

(103) Poco después, sin embargo, **la ocasión ilegó sola**.

O chvíľu neskôr **sa príležitosť naskytla sama**.

SNK – par-skes-2.0. Gabriel García Márquez, *Láska v čase cholery*, prel. Martina Slezáková, Bratislava: Ikar, 2000.

Dvakrát sa objavuje aj doplnok tvorený predložkovým pádom substantíva.

(104) **Las únicas mujeres que han llegado solas** aquí son prostitutas.

— **Jediné ženy, ktoré sem došli bez mužov**, sú prostitútky.

SNK – par-skes-2.0. Isabel Allende, *Dcéra šťastený*, prel. Eva Palkovičová, Bratislava: Slovart, 2001.

5.3.2.2 Príslovkové určenie spôsobu

Druhý najčastejší je preklad doplnku pomocou príslovkového určenia spôsobu, ktorý je prítomný v dvadsiatich šiestich výskytoch.

- (105) Yo la tengo; **todas hemos llegado juntas** hasta este lugar que nos ha parecido seguro, y de donde nos ha sido imposible pasar, porque el cansancio, el hambre y la fatiga nos han rendido.
„Je u mňa. **Spoločne sme došli** až na toto miesto, ktoré sa nám videlo bezpečné, a ďalej sme sa už nedostali, lebo nás premohla únava, hlad a vyčerpanie.“
SNK – par-skes-2.0. Vicente Riva Palacio, *Piráti z Mexického zálivu*, prel. Vladimír Blaho, Bratislava: Tatran, 1986.

5.3.2.3 Slovesno-menný prísudok

Sedem prípadov konštrukcie *llegar* + doplnok je preložených pomocou slovesno-menného prísudku.

- (106) **La mañana** en Pamplona **había llegado ruidosa y despacible**, con tráfico y gente presurosa bajo los paraguas, que resultaban a veces invisibles entre las ramas de los grandes árboles que rodeaban la comisaría y que eran señal inequívoca de identidad de aquella ciudad verde y piedra.
Ráno v Pamplone **bolo hlučné a nevlúdne**, všade bol ruch, ľudia sa ponáhľali pod dáždnikmi, ktoré sa strácali medzi hrubými konármi stromov obklopujúcimi komisariát a boli neklamným znakom identity tohto zeleného a kamenného mesta.
SNK – par-skes-2.0. Dolores Redondo, *Dedičstvo kostí*, prel. Želmíra Čížová, Bratislava: Ikar, 2014.

5.3.2.4 Doplnok zahrnutý v sémantike prísudku

Doplnok zo skúmanej konštrukcie je v troch prípadoch zahrnutý v sémantike prísudku.

- (107) A mitad del camino, o cosa así, en un pueblo donde **llegamos muertos de hambre**, nos encontramos con un señor de grandes melenas y traje bastante derrotado, con un violín debajo del brazo.
Así v polovici cesty sme došli do jednej dediny, **už sme umierali od hladu**, a tu sme stretli muža s dlhou strapatou hrivou, šaty mal ošúchané a pod pazuchou husle.
SNK – par-skes-2.0. Pío Baroja, *Zápas o život*, prel. Jarmila Srnenská, Bratislava: Tatran, 1983.

5.3.2.5 Zhodný prívlastok

Dvakrát je doplnok preložený za pomoci zhodného prívlastku.

- (108) **La voz** de la chica **llegó estridente**.
Ozval sa prenikavý hlas slúžky.
SNK – par-skes-2.0. Juan García Hortelano, *Letná búrka*, prel. Vladimír Oleríny, Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1966.

5.3.2.6 Iné

Do skupiny Iné som zaradila ďalších päť rôznych prekladov konštrukcie.

(109) Pietro Crespi se fue para la capital de la provincia una hora después de recibir la carta, y en el camino **se cruzó con su madre que llegó puntual la noche del sábado** y cantó en la boda de Aureliano el aria triste que había preparado para la boda de su hijo.

Do hlavného mesta sa vydal hodinu po tom, čo dostal list, a cestou **sa minul so svojou matkou, ktorá pricestovala v sobotu večer, ako pôvodne očakávali**, a spievala na Aurelianovej svadbe smutnú áriu, ktorú si pripravila na svadbu svojho syna.

SNK – par-skes-2.0. Gabriel García Márquez, *Sto rokov samoty*, prel. Ivan Puškáč, Bratislava: Ikar, 2004.

5.3.3 Adjektíva tvoriace doplnok spájajúce sa so slovesom *llegar*

InterCorp		par-skes-2.0	
Adjektívum	Počet výskytov	Adjektívum	Počet výskytov
solo	13	solo	6
salvo	12	puntual	5
sano	12	borracho	4
puntual	11	salvo	4
vivo	9	sano	4
junto	7	vivo	4
borracho	3	junto	3
muerto	3	claro	3
		nítido	3

Tabuľka č. 9: Najčastejšie adjektíva vyskytujúce sa v konštrukcii *llegar* + doplnok v korpusoch InterCorp a par-skes-2.0

Na pozícii doplnku v konštrukcii *llegar* + doplnok sa v oboch korpusoch objavuje mnoho rovnakých adjektív, avšak na rovnakej priečke sa nachádza iba najčastejšie sa vyskytujúce adjektívum *solo*. Nachádza sa v trinástich výskytoch z korpusu InterCorp a v šiestich výskytoch z korpusu par-skes-2.0. Pri prekladoch do češtiny je preklad pomocou doplnku prítomný v dvanástich výskytoch, z toho osemkrát je doplnok vyjadrený vymedzovacím zámenom *sám* a štyrikrát adjektívom *samotný*. Jeden zvyšný výskyt konštrukcie je preložený za pomoci slovesno-menného prísudku – *není sám*. Pri prekladoch do slovenčiny sú všetky prípady adjektíva *solo* preložené pomocou vymedzovacieho zámena *sám*, ktoré zastáva vo vete funkciu doplnku.

Ďalšie adjektíva sa vyskytujú na odlišných priečkach. Aby som mohla porovnať ich preklady medzi sebou, budem postupovať podľa poradia v korpuse InterCorp.

Adjektíva *sano* a *salvo* sa vo všetkých dvanástich prípadoch z korpusu InterCorp a v štyroch prípadoch z korpusu par-skes-2.0 nachádzajú v slovnom spojení *sano y salvo* a tvoria tak viacnásobný doplnok. Do češtiny je táto konštrukcia osemkrát preložená za pomoci adjektívneho doplnku, ktorým je obdobné slovné spojenie v češtine – *živý a zdravý*, prípadne krátkymi tvarmi adjektív *živ a zdrav*. Štyrikrát je to preklad za pomoci príslovkového určenia spôsobu – *přijít v pořádku*, kde v slove *v pořádku* sú zahrnuté obe adjektíva. Do slovenčiny sú vo všetkých štyroch výskytoch preložené iba pomocou slovného spojenia *živý a zdravý*.

Nasledujúce je adjektívum *puntual*, nachádzajúce sa v jedenástich prípadoch v korpuse InterCorp, kde je preložené za pomoci príslovky *přesně*, ktorá vo vete zastáva funkciu príslovkového určenia spôsobu, alebo pomocou príslovky *včas*, zastávajúcej funkciu príslovkového určenia času. V korpuse par-skes-2.0 sa nachádza v piatich výskytoch a do slovenčiny je preložené taktiež buď príslovkovým určením spôsobu – príslovkou *presne*, alebo príslovkovým určením času – slovným spojením *v presne dohodnutý čas*.

Ďalšie spoločné adjektívum je *vivo*. Nachádza sa v deviatich výskytoch z korpusu InterCorp a preložené je päťkrát pomocou adjektíva *živý* zastávajúceho vo vete funkciu doplnku, trikrát pomocou prísudku *(ne)dožít se* a raz príslovkovým určením spôsobu – príslovkou *naživu*. Do slovenčiny je preklad tohto adjektíva veľmi podobný. V korpuse par-skes-2.0 sa nachádzajú štyri jeho výskyty, z toho trikrát je preložené pomocou adjektíva tvoriaceho doplnok – *živý* a raz pomocou prísudku *dožiť sa*.

Adjektívum *junto* sa aj v tejto konštrukcii nachádza len v pluráli (*juntos*). V korpuse InterCorp sa toto adjektívum nachádza sedemkrát a v korpuse par-skes-2.0 trikrát. Preložené je vo všetkých výskytoch českých a slovenských prekladov pomocou príslovky *spolu*, poprípade *spoločne*.

Posledné spoločné adjektívum, ktoré sa vyskytuje v oboch prekladoch je *borracho*. V korpuse par-skes-2.0 sa so štyrmi výskytmi nachádza o jeden prípad častejšie ako v korpuse InterCorp, kde sa vyskytuje trikrát. Do slovenčiny je vo všetkých výskytoch preložené adjektívom *opitý*, pričom v troch prípadoch toto adjektívum zastáva úlohu doplnku a raz tvorí mennú časť slovesno-menného prísudku. Do češtiny je preložené vo všetkých troch prípadoch pomocou adjektívneho doplnku *opilý*.

V korpuse InterCorp sa v konštrukcii ešte v troch prípadoch vyskytuje adjektívum *muerto* a v korpuse par-skes-2.0 sa v troch výskytoch nachádzajú adjektíva *claro* a *nítido*.

6. Analýza konštrukcií s predmetovým doplnkom

6.1 *Ver* + doplnok

Prvou skúmanou konštrukciou s predmetovým doplnkom je konštrukcia *ver* + doplnok. Vo výskytoch z oboch korpusov sa však nachádzali aj reflexívne varianty slovesa *verse*. Tie som do analýzy nezaradila, pretože sa nespájajú s predmetovým doplnkom, ale s podmetovým.

6.1.1 InterCorp

Po zadaní dotazu [lemma="ver"][tag="ADJ"] sa v korpuse InterCorp objavilo 697 výskyto. Po preskúmaní prvých 100 náhodne premiešaných výskyto, ktoré zodpovedali hľadanej konštrukcii som sa dopracovala k týmto výsledkom.

Typ prekladu	Počet výskyto	Syntaktické role zachované	Zámena syntaktických rolí
Doplnok	62	54	8
Príslovkové určenie	17	17	-
Vedľajšia veta doplnková	9	-	9
Vedľajšia veta predmetová	8	-	8
Slovesno-menný prísudok	4	-	4

Tabuľka č. 10: Typy prekladov doplnku v konštrukcii *ver* + doplnok do češtiny

6.1.1.1 Doplnok

Z Tabuľky č. 10 vyplýva, že doplnok v konštrukcii *ver* + doplnok je do češtiny z vybranej vzorky najčastejšie preložený pomocou adjektívneho doplnku, a to v šesťdesiatich dvoch prípadoch, čo tvorí viac ako polovicu z celkového počtu analyzovaných výskyto. Tento typ prekladu je možné zaradiť do dvoch väčších skupín.

a) Syntaktické role predmetu a podmetu sú zachované

V päťdesiatich štyroch prípadoch ide o konštrukcie, kde sloveso *ver* funguje ako sloveso vnímania a spája sa s voľným doplnkom. Do češtiny je preložené pomocou náprotivkov, akými sú slovesá *vidět, vidat, spatřit, zahlédnout* alebo *zastihnout*.

- (110) Antes de quitarse el pantalón se puso la bata: su madre **no lo había visto desnudo** desde que era cadete. Než si stáhl kalhoty, oblékl si župan: co byl kadetem, **neviděla ho matka nahého**.

ÚČNK – InterCorp. Mario Vargas Llosa, *Město a psi*, prel. Miloš Veselý, Praha: Mladá fronta, 2004.

- (111) Sin embargo, meses después, cuando Víctor realmente murió de no sé qué enfermedad vertiginosa, y **yo fui el primero en verlo muerto**, no me acordé para nada de aquella vez en que lo había visto flojo, vencido, con el brazo colgando y las puntas de los dedos a dos centímetros del bolsillo de tío Esteban. Když pak Viktor po několika měsících opravdu umřel na tu podivnou rychlou nemoc a **já ho první spatřil mrtvého**, nevzpomněl jsem si už vůbec na chvíli, kdy jsem viděl, jak bezvládně leží, ruka se mu klimbá a špičky prstů sahají ke kapse strýčka Estebana.
- ÚČNK – InterCorp. Mario Benedetti, *Díky za oheň*, prel. Libuše Prokopová, Praha: Odeon, 1986.

b) Vo vete nastáva záměna syntaktických rolí predmetu a podmetu

K záměně syntaktických rolí dochází v ôsmich prípadoch, kde je sloveso *ver* chápané ako sloveso hodnotenia a spája sa s tesným doplnkom. Do češtiny je přeložené pomocou sloves *zdát se* alebo *připadat*, ktoré sa spájajú s komplementovým doplnkom.

- (112) Este niño está trabajando mucho, Burgel, **lo veo pálido**, hay que darle vitaminas, decía Rupert, sin sospechar que a sus espaldas el sobrino devoraba grandes porciones del famoso guiso afrodisíaco de su tía, para que no le fallaran los músculos a la hora de ponerlos a prueba. Burgel, tohle dítě je přepracované, **zdá se mi bleďé**, musí dostat do těla vitaminy, říkal Rupert a vůbec netušil, že synovec za jeho zády polyká obrovské porce tetina slavného životabudiče, aby mu neselhaly svaly, až je bude potřebovat.
- ÚČNK – InterCorp. Isabel Allende, *Eva Luna*, prel. Alena Jurionová, Praha: BB art, 2006.
- (113) No sé, ya **lo veo inquieto**, le da rabia esa historia de popa prohibida. „Já nevím, **připadá mi nervózní**, rozčiluje ho ten zákaz vstupu na zád’.
- ÚČNK – InterCorp. Julio Cortázar, *Výherci*, prel. Blanka Stárková, Praha: Garamond, 2007.

6.1.1.2 Príslovkové určenie

Druhý najčastejší je so sedemnástimi výskytmi preklad pomocou príslovkového určenia. Syntaktické role sú pri všetkých výskytoch zachované. V štrnástich prípadoch to je preklad pomocou príslovkového určenia spôsobu.

- (114) Más todavía a favor de Peralta, si por ahí lo venían siguiendo o lo seguían a Walter, **imposible verlos juntos** ni a la entrada ni a la salida, dos aficionados entre miles y miles que asomaban como bocanadas de humo del metro y de los ómnibus, apretándose a medida que el camino se hacía uno solo y la hora se acercaba.
- A ještě navíc díky Peraltovi kdyby je tam sledovali nebo sledovali Waltera, **nemohli je vidět spolu** ani u vchodu, ani u východu, dva fanoušci mezi tisíci dalších, kteří proudili jako obláčky dýmu z metra a z omnibusů, mačkali se tak, že se cesta slila v jedinou a čas se blížil.
- ÚČNK – InterCorp. Julio Cortázar, *Ten, kdo chodí kolem*, prel. Mariana Housková, Brno: Julius Zirkus, 2004.

V troch prípadoch sa objavuje príslovkové určenie miesta.

- (115) Y se alegró **de verlo libre**.

A zaradoval se, že **ho vidí na svobode**.

ÚČNK – InterCorp. Luis Martín-Santos, *Doba ticha*, prel. Josef Forbelský, Praha: Odeon, 1966

6.1.1.3 Vedľajšia veta doplnková

Na treťom mieste s deviatimi výskytmi je preklad pomocou podrad'ovacieho súvetia s vedľajšou vetou doplnkovou. Pri preklade pomocou podrad'ovacieho súvetia je síce v hlavnej vete podmet zo španielskej konštrukcie zachovaný, avšak vo vedľajšej vete v úlohe podmetu vystupuje predmet zo španielskej konštrukcie.

- (116) **Al verlos inmóviles**, desafiándose en silencio con la mirada, y decididos ambos a no abandonar el guante que acababan de levantar del suelo, la dama dejó escapar un grito leve e involuntario, que ahogó el murmullo de los asombrados espectadores, los cuales presentían una escena borrascosa, que en el alcázar y en presencia del rey podría calificarse de un horrible desacato.

Když je dáma spatřila, jak proti sobě nehybně stojí a mlčky na sebe vyzývavě hledí, odhodláni nevzdat se právě zvednuté rukavičky, nechtěně jí uklouzl lehký výkřik, který přehlušil mumláni překvapených diváků, zaujatých předtuchou bouřlivého výstupu, který mohl být na hradě a v přítomnosti krále považován za trestuhodný prohřešek.

ÚČNK – InterCorp. Gustavo Adolfo Becquer, *Hora duchů*, prel. Vít Urban, Praha: Vyšehrad, 1999.

6.6.1.4 Vedľajšia veta predmetová

V ôsmich prípadoch to je preklad pomocou podrad'ovacieho súvetia s vedľajšou vetou predmetovou. Pri tomto type prekladu sa v hlavnej vete nachádza český ekvivalent slovesa *ver*, najčastejšie sloveso *vidět*, a vo vedľajšej vete sa nachádza doplnok, ktorý je vyjadrený za pomoci slovesno-menného prísudku.

- (117) A Rahul le cuesta aceptar la decisión de su madre, porque **no la ve contenta**.

Pro Ráhula je těžké přijmout matčino rozhodnutí, protože **vidí, že není spokojená**.

ÚČNK – InterCorp. Javier Moro, *Červené sári*, prel. Marie Jungmannová, Praha: Euromedia Group – Ikar, 2010.

V niektorých príkladoch sa vo vedľajšej vete predmetovej objavuje pred mennou časťou prísudku aj príslovkové určenie spôsobu:

- (118) **Delaura la vio idéntica** a la de su sueño,

Delaura viděl, že je úplně stejná jako v jeho snu;

ÚČNK – InterCorp. Gabriel García Márquez, *O lásce a jiných běsech*, prel. Vladimír Medek, Praha: Hynek, 1997.

6.6.1.5 Slovesno-menný prísudok

Štyrikrát je konštrukcia *ver* + doplnok preložená pomocou slovesno-menného prísudku. Sloveso *ver* je vo všetkých prípadoch nahradené sponovým slovesom *být*, a preto v každom jednom z nich dochádza aj k zámene syntaktických rolí.

(119) Tenía la cara huesuda y los pómulos pronunciados, llevaba el pelo recogido en un moñito y ya estaba muy canosa, pero me parecía recordar que de más joven **la habían visto rubia**.

Měla kostnatou tvář a vystouplé lícní kosti, vlasy nosila svázané do drdolu a byla už značně prošedivělá, ale matně jsem si vzpomínala, že v mladším věku **bývala plavovlasá**.

ÚČNK – InterCorp. Mayra Montero, *Jako tvůj posel*, prel. Petr Zavadil, Praha: Mladá fronta, 2002.

6.1.2 par-skes-2.0

V korpuse par-skes-2.0 sa po zadaní dotazu [lemma="ver"][tag="ADJ"] sa zobrazilo 684 výskytov. Po analýze prvých 100 náhodne premiešaných výskytov, ktoré zodpovedali konštrukcii som došla k týmto výsledkom.

Typ prekladu	Počet výskytov	Syntaktické role zachované	Zámena syntaktických rolí
Doplnok	41	38	3
Vedľajšia veta predmetová	18	-	18
Slovesno-menný prísudok	17	-	17
Príslovkové určenie	12	12	-
Doplnok zahrnutý v sémantike prísudku	8	2	6
Priamy predmet	3	3	-
Vedľajšia veta doplnková	1	-	1

Tabuľka č. 11: Typy prekladov doplnku v konštrukcii *ver* + doplnok do slovenčiny

6.1.2.1 Doplnok

Najčastejší preklad konštrukcie *ver* + doplnok do slovenčiny je pomocou doplnku, a to v štyridsiatich troch prípadoch. Typy doplnku sú rozmanité. Podobne ako pri českých prekladoch ich možno ich rozdeliť do dvoch väčších kategórií.

a) Syntaktické role predmetu a podmetu sú zachované

V tridsiatich ôsmich výskytov doplnok stojí pri slovese *vidiet'*, kde sú syntaktické role zachované. Tridsaťšesťkrát je to preklad pomocou adjektívneho doplnku.

- (120) No sé qué daría por **verte contento**.
Neviem, čo by som dala za to, keby som **t'a videla šťastného**.
SNK – par-skes-2.0. Hugo Silva, *Tajomstvo pergamenu*, prel. Jarmila Srnská, Bratislava: Mladé letá, 1972.
- (121) No me extrañaría que **ni a la misma Asunción la haya visto desnuda**.
Neprekvapilo by ma, keby **ani samu Asunción nebol videl nikdy nahý**.
SNK – par-skes-2.0. Juan García Hortelano, *Letná búrka*, prel. Vladimír Oleríny, Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1966.
- Dvakrát je doplnok do slovenčiny preložený pomocou infinitívneho doplnku.
- (122) **Que no te vea llorosa** ni de mal humor.
Nech t'a nevidí plakať a mračiť sa.
SNK – par-skes-2.0. Miguel de Carrión, *Počestné ženy*, prel. Marta Kobáňová, Bratislava: Smena, 1976.

b) Vo vete nastáva zámena syntaktických rolí predmetu a podmetu

Trikrát je to preklad pomocou doplnku tvoreného vymedzovacím zámena *sám*, kde nastáva zámena syntaktických rolí vo všetkých troch prípadoch. V príklade (123) význam slovesa *ver* nie je zachovaný.

- (123) Entonces, **cuando lo vio solo**, el kasibarenini se transformó en hormiga y se metió en el cuerpo de Tasurinechi por el huequito de la nariz por donde se aspira el jugo del tabaco.
Ked' ostal sám, kasibarenini sa premenil na mravca a vošiel do Tasurinčoho tela nosnou dierkou, ktorou sa vdychuje tabak.
SNK – par-skes-2.0. Mario Vargas Llosa, *Rozprávač*, prel. Roman Brat, Bratislava: Slovart, 1999.

6.1.2.2 Vedľajšia veta predmetová

Na druhom mieste je v osemnástich prípadoch konštrukcia *ver* + doplnok preložená pomocou podrad'ovacieho súvetia s vedľajšou vetou predmetovou. Rovnako ako pri českých prekladoch, aj v slovenských je doplnok preložený adjektívom, ktoré tvorí mennú časť slovesno-menného prísudku. V hlavnej vete sa nachádza preklad slovesa *ver*. Vo vedľajšej vete dochádza k zámene syntaktických rolí.

- (124) Porque ella comenzó, seguro, **cuando me vio enfermo**.
Lebo ona to začala, zaručene, **ked' videla, že som chorý**.
SNK – par-skes-2.0. Mario Vargas Llosa, *Zelený dom*, prel. Oľga Hlaváčová, Bratislava: Nakladateľstvo Pravda, 1982.

6.1.2.3 Slovesno-menný prísudok

Ďalším typom prekladu konštrukcie *ver* + doplnok je v sedemnástich prípadoch preklad pomocou slovesno-menného prísudku. Doplnok je preložený adjektívom, ktoré tvorí jeho mennú časť. Sloveso *ver* je preložené sponovými slovesami a zámena syntaktických rolí nastáva vo všetkých výskytoch.

Jedenásť prípadov je preložených sponovým slovesom *byť*.

(125) **Te veo sentimental**, así que ojo con eso.

Si nejaký sentimentálny. Dávaj si pozor.

SNK – par-skes-2.0. Arturo Pérez-Reverte, *Krátke dni na zabíjanie*, prel. Sofia Tužinská, Bratislava: Slovart, 2018.

V šiestich výskytoch z tejto skupiny sa doplnok spája so slovesami ako je *pripadať*, *zdať sa* a *vidieť sa*.

(126) Llegaron al puente de la calle Belgrano y Bruno se detuvo, apoyándose en el pretil, diciendo "ahora por lo menos se respira", en tanto que Martín se preguntaba si aquella costumbre de vagar por el puente, Alejandra la había tomado de Bruno; pero luego pensó que debería de haber sido a la inversa, porque **a Bruno lo veía blando, vacilante** al compás de sus reflexiones.

Prišli k mostu na Belgranovej ulici, Bruno zastal, oprel sa o zábradlie a povedal „tu sa dá aspoň dýchať“, Martin si pritom v duchu položil otázku, či zvyk prechádzať sa po moste má Alexandra od Bruna, no potom si pomyslel, že to muselo byť naopak, lebo **Bruno sa mu videl slabošský a** v porovnaní s jej nápadmi **váhavý**.

SNK – par-skes-2.0. Ernesto Sábato, *O hrdinoch a hroboch*, prel. Oľga Hlaváčová, Bratislava: Pravda, 1980.

(127) **La he visto tranquila**, pero creo que es mejor que dejes pasar unas horas, que le des tiempo a calmarse.

Pripadala mi vyrovnaná, aj tak by však azda bolo lepšie, keby si vyčkala pár hodín a dala jej čas, aby to strávila.

SNK – par-skes-2.0. Dolores Redondo, *Neviditeľný strážca*, prel. Želmíra Čížová, Oľga Hlaváčová, Bratislava: Ikar, 2013.

6.1.2.4 Príslovkové určenie

V dvanástich prípadoch sa objavuje preklad pomocou príslovkového určenia. Syntaktické role sú pri všetkých výskytoch zachované. Desaťkrát je to preklad príslovkovým určením spôsobu.

(128) Sabía que no le iba a hacer ninguna gracia que me presentase allí y **que nos viesen juntos** en público, pero prefería enfrentar su ira que seguir con aquella incertidumbre.

Vedel som, že ju asi nepoteší, keď ma tam uvidí a **keď nás spolu uvidia** na verejnosti, ale rozhodol som sa radšej znášať jej hnev než zotrvať v tej strašnej neistote.

SNK – par-skes-2.0. Carlos Ruiz Zafón, *Tieň vetra*, prel. Martina Slezáková, Bratislava: Ikar, 2005.

Dvakrát je prítomný preklad za pomoci príslovkového určenia miesta.

- (129) Yo responderé lo que respondí hoy a una señora que decía palabras de compasión **al verme preso:**"
„Odpoviem vám, čo som dnes odpovedal istej panej, ktorá mala slová súcitu, **že ma vidí vo väznení.**“
SNK – par-skes-2.0. José Ignacio Tellechea Idígoras, *Osamelý pútnik Ignác Loyolský*, prel. Alica Prokopová, Trnava: Dobrá kniha, 2012.

6.1.2.5 Doplnok zahrnutý v sémantike prísudku

Osemkrát je konštrukcia *ver* + doplnok preložená pomocou prísudku, v ktorého sémantike je zahrnuté sloveso *ver* aj doplnok.

V šiestich prípadoch je prítomná zámena syntaktických rolí.

- (130) Que **ese Antonio que aquí veis borracho** y tambaleándose, ese Antonio que grita como un orate fue sostén de la reina más divina.
Antonius, ktorý sa tu tak ožiera, až sa tacká, a vykrikuje ako šialenec, bol oporou najbožskejšej kráľovnej.
SNK – par-skes-2.0. Terenci Moix, *Antonius a Kleopatra*, prel. Marta Biskupičová, Bratislava: Danubiapress, 1992.

V dvoch prípadoch sú syntaktické role predmetu a podmetu zo španielskej konštrukcie zachované.

- (131) Lee con toda atención, día a día, el parte del Cuartel General del Führer, y relaciona, **por una serie de vagos presentimientos que no se atreve a intentar ver claros**, el destino de la Wehrmacht con el destino de su Café.
Každý deň veľmi pozorne číta komuniké führerovho hlavného stanu a akosi intuitívne, len **podľa nejasných predtúch, ktoré bližšie nerozoberá**, spája osud wehrmachtu s osudom svojej kaviarne.
SNK – par-skes-2.0. Camilo José Cela, *Úl'*, prel. Nelida Noskovičová, Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1979.

6.1.2.6 Priamy predmet

Objavuje sa aj preklad doplnku pomocou priameho predmetu, a to v dvoch výskytoch. Podmet zo španielskej konštrukcie ostáva nezmenený.

- (132) Soy la persona que más **deseaba verla muerta**, mucho más, estoy segura, que quienquiera que la haya matado.
Najväčšmi **som si želala jej smrť**, určite oveľa viac než ten, kto ju zabil.“
SNK – par-skes-2.0. Guillermo Martínez, *Oxfordské vraždy*, prel. Alexandra Ruppeltdtová, Bratislava: Slovenský spisovateľ, 2008.

6.1.2.7 Vedľajšia veta doplnková

V jednom prípade je konštrukcia *ver* + doplnok preložená pomocou podradňovacieho súvetia s vedľajšou vetou doplnkovou.

(133) **Lo había visto absorto** durante horas frente a la estatúa de Calvino.

Pozoroval ho, ako stojí celé hodiny **ponorený do myšlienok** pred sochou Jeana Calvina.

SNK – par-skes-2.0. Gabriel García Márquez, Dvanásť príbehov z cudziny, prel. Eva Palkovičová, Bratislava: Hajko & Hajková, 1995.

6.1.3 Adjektíva tvoriace doplnok spájajúce sa so slovesom *ver*

Pri prechádzaní výskytov konštrukcie *ver* + doplnok som zistila, že v mnou analyzovaných vzorkách sa nachádza 64 adjektív z korpusu InterCorp a 70 rozličných adjektív z korpusu par-skes-2.0. Tabuľka č. 12 zobrazuje tie, ktoré sa objavujú trikrát a viac.

InterCorp		par-skes-2.0	
Adjektívum	Počet výskytov	Adjektívum	Počet výskytov
desnudo	17	desnudo	11
muerto	11	junto	8
junto	8	muerto	6
entero	4	solo	4
borracho	3	entero	3
difícil	3	feliz	3
feliz	3		
pálido	3		

Tabuľka č. 12: Najčastejšie adjektíva vyskytujúce sa v konštrukcii *ver* + doplnok v korpusoch InterCorp a par-skes-2.0

Ako je možné vidieť v Tabuľke č. 12, najčastejšie sa vyskytujúce v mnou analyzovaných vzorkách z oboch korpusov je adjektívum *desnudo*. Vo vzorke z korpusu InterCorp sa nachádza sedemnášť výskytov konštrukcie s týmto adjektívom a všetky sú preložené za pomoci doplnku vyjadreného adjektívom *nahý*. Vo vzorke z korpusu par-skes-2.0 sa adjektívum *desnudo* vyskytuje jedenásťkrát, čo je trochu menší počet v porovnaní s korpusom InterCorp. Do slovenčiny je desať výskytov preložených rovnako ako do češtiny za pomoci adjektív tvoriacich doplnok, ale okrem adjektíva *nahý* je prekladané aj adjektívami

s podobným významom *vyzlečený* a *zoblečený*. Jeden výskyt konštrukcie s týmto adjektívom je preložený ešte za pomoci vedľajšej vety predmetovej.

Druhé a tretie najčastejšie adjektíva sa taktiež zhodujú, ale v tabuľke zastávajú rozdielne priečky. Na druhom mieste sa z korpusu InterCorp objavuje adjektívum *muerto*, ktoré sa vyskytuje v skúmanej vzorke jedenásťkrát a do češtiny je preložené deväťkrát adjektívom *mrtvý* zastávajúcim funkciu doplnku a dvakrát príslovkovým určením miesta *na prkně*. Vo vzorke z korpusu par-skes-2.0 sa nachádza šesť výskytov adjektíva *muerto* a v tabuľke zastáva tretiu priečku. Päťkrát je preložené adjektívom *mrtvy*, z toho v štyroch prípadoch toto adjektívum zastáva funkciu doplnku a raz funkciu zhodného prívlastku. Jeden ďalší výskyt adjektíva *muerto* je preložený substantívom *mrtvola*, ktoré vo vete stojí vo funkcii priameho predmetu.

Adjektívum *junto* sa vo vzorkách z oboch korpusov nachádza osemkrát, vyskytuje sa len v pluráli (*juntos*) a vo všetkých výskytoch do češtiny aj slovenčiny je preložené za pomoci príslovkového určenia spôsobu vyjadreného príslovkou *spolu*.

Ďalšie spoločné je adjektívum *entero*. Vo vzorke z korpusu InterCorp sa nachádzajú štyri jeho výskyty, z toho trikrát je preložené pomocou adjektíva *celý*, ktoré vo vete zastáva funkciu doplnku a raz príslovkovým určením spôsobu tvoreným slovným spojením *v celé velikosti*. Vo vzorke z par-skes-2.0 sa nachádza trikrát a vo všetkých prípadoch je preložené adjektívom *celý*, no dvakrát zastáva funkciu doplnku a raz funkciu zhodného prívlastku.

Posledné spoločné adjektívum z oboch korpusov vyskytujúce sa viac ako trikrát je *feliz*. Vo oboch vzorkách z korpusov je prítomné trikrát. Do češtiny aj slovenčiny je preložené adjektívom *šťastný*, no zatiaľ čo v prekladoch do češtiny tvorí vo všetkých prípadoch vo vete doplnok, v slovenských prekladoch zastáva v dvoch prípadoch funkciu doplnku a v jednom prípade tvorí mennú časť slovesno-menného prísudku.

V analyzovanej vzorke z korpusu InterCorp sa ešte objavujú adjektíva *borracho*, *difícil* a *pálido*, vyskytujúce sa trikrát a vo vzorke z korpusu par-skes-2.0 sa ešte štyrikrát objavuje adjektívum *solo*.

6.2 *Encontrar* + doplnok

Ďalšou analyzovanou konštrukciou s predmetovým doplnkom je konštrukcia *encontrar* + doplnok. Podobne ako pri konštrukcii so slovesom *ver* sa vo výskytoch z korpusov objavovali aj reflexívne varianty slovesa *encontrarse*, ktoré sa spájajú s podmetovým doplnkom, a preto som ich z analýz vylúčila.

6.2.1 InterCorp

V korpuse InterCorp bolo po zadaní dotazu [lemma="encontrar"][tag="ADJ"] nájdených 374 výskytov. Nasledujúca tabuľka zobrazuje typy prekladu prítomné v prvých 100 náhodne premiešaných výskytoch, ktoré zodpovedali skúmanej konštrukcii.

Typ prekladu	Počet výskytov	Syntaktické role zachované	Zámena syntaktických rolí
Doplnok	69	44	25
Vedľajšia veta predmetová	9	-	9
Slovesno-menný prísudok	8	-	8
Doplnok zahrnutý v sémantike prísudku	4	-	4
Príslovkové určenie spôsobu	4	1	3
Priamy predmet	2	2	-
Vedľajšia veta doplnková	2	-	2
Iné	2	2	-

Tabuľka č. 13: Typy prekladov doplnku v konštrukcii *encontrar* + doplnok do češtiny

6.2.1.1 Doplnok

Typy prekladov doplnku do češtiny v konštrukcii *encontrar* + doplnok sú veľmi rozmanité. Na prvom mieste stojí typ prekladu pomocou adjektívneho doplnku, ktorý so šesťdesiatimi deviatimi výskytmi tvorí veľkú väčšinu mnou analyzovaných výskytov. Rovnako ako pri slovese *ver*, aj pri slovese *encontrar* môžeme tento typ prekladu rozdeliť na dve skupiny.

a) Syntaktické role predmetu a podmetu sú zachované

V štyridsaťjeden výskytoch doplnok nasleduje po slovesách ako je *najít*, *nalézt*, *shledat*, *zastihnout*, *zjistit*, ktoré sú prekladom konštrukcie s voľným doplnkom.

(134) Cualquier día de éstos **lo van a encontrar muerto** y sus sobrinos venderán la casa Elizondo a una constructora para que levanten allí un edificio de apartamentos.

Dlouho už žít nebude, je otázka pár dnů, kdy **ho tam najdou mrtvého**, a jeho vnuci pak Elizondovu vilu prodají stavební firmě, aby ji přestavěla na bytový dům.

ÚČNK – InterCorp. Roberto Bolaño, 2666, prel. Anežka Charvátová, Praha: Argo, 2012.

V troch prípadoch z tejto skupiny je sloveso *encontrar* v španielskej konštrukcii spojené s tesným doplnkom a do češtiny je preložené slovesami *považovat* a *pokládat*.

- (135) Luego apareció un T. T. mayor con anteojos rodeados de oro delgado y nos preguntó si era verdad **lo que encontraba imposible**.

Pak se objevil vyšší T. T. s brýlemi v tenkých zlatých obroučkách a zeptal se nás, je - li pravda **to, co pokládal za nemožné**:

ÚČNK – InterCorp. Juan Carlos Onetti, *Bezejmenný hrob a jiné příběhy*, prel. Hedvika Vydrová, Vladimír Uhlíř, Praha: Mladá fronta, 1987.

b) Vo vete nastáva záměna syntaktických rolí predmetu a podmetu

Do tejto skupiny patrí dvadsaťpäť výskytov, kde sa sloveso *encontrar* v španielskej konštrukcii spája s tesným doplnkom. Do češtiny je preložené pomocou slovies *připadat*, *zdát se*, *přijít*, ktoré sú spojené s komplementovým doplnkom.

- (136) No muy guapa, la verdad, pero tan vital que contagiaba entusiasmo y uno **la terminaba encontrando atractiva**.

Pravda, nebola zvlášť hezká, ale bola tak plná života, že každého nakazila svým elánem a **nakonec mu pripadala príťažlivá**.

ÚČNK – InterCorp. Julia Navarro, *Bratrstvo turínského plátna*, prel. Vladimír Medek, Praha: Mladá fronta, 2006.

- (137) La cama estaba bien tendida, pero **la encontró incómoda y dura**.

Postel byla pěkně ustlaná, ale **zdála se mu nepohodlná a tvrdá**.

ÚČNK – InterCorp. Julio Cortázar, *Konec hry*, prel. Mariana Housková, Brno: Julius Zirkus, 2002.

6.2.1.2 Vedľajšia veta predmetová

Na druhom mieste s deviatimi výskytmi stojí preklad podrad'ovacím súvetím s vedľajšou vetou predmetovou. Ako pri všetkých mnou analyzovaných prekladoch pomocou podrad'ovacieho súvetia, aj tu nastáva záměna syntaktických rolí podmetu a predmetu vo vedľajšej vete. V príklade (138) je v hlavnej vete prítomný ekvivalent slovesa *encontrar* a vo vedľajšej vete je preložený doplnok pomocou slovesno-menného prísudku.

- (138) Entonces María dos Prazeres volvió a ocuparse del vendedor, y **lo encontró perplejo**.

Nato se María dos Prazeres obrátila zpátky k prodejci a **zjistila, že je úplně vyvedený z míry**.

ÚČNK – InterCorp. Gabriel García Márquez, *Dvanáct povídek o poutnicích*, prel. Vladimír Medek, Praha: Odeon, 2005.

6.2.1.3 Slovesno-menný přísudok

Preklad pomocou slovesno-menného přísudku sa nachádza v ôsmich prípadoch.

- (139) Si **los ojos de Pons me encontraban bonita y atractiva** (y mi amigo había dicho esto con palabras torpes, o más elocuentemente, sin ellas muchas veces), era como si el velo hubiese caído ya.

Jestli **jsem v Ponsových očích byla přitažlivá a hezká** (a můj přítel mi to mnohokrát řekl neobratnými slovy, a ještě výmluvněji beze slov), pak jako by už rouška spadla.

ÚČNK – InterCorp. Carmen Laforet, *Nic*, prel. Blanka Stárková, Praha: Odeon, 1984.

6.2.1.4 Doplnok zahrnutý v sémantike přísudku

V sémantike přísudku je konštrukcia *ver* + doplnok zahrnutá štyrikrát a vo všetkých výskytoch nastáva zámena predmetu s podmetom.

- (140) Me miraba en el espejo desnuda o apenas cubierta con las delicadas camisas de dormir de encaje que mi abuela había comprado en Francia y me preguntaba ansiosa **si acaso él me encontraría bonita**.

Pozorovala jsem se ve zrcadle, nahá nebo nepatrně zahalená jemnými krajkovými nočními košíčkami, které mi babička koupila ve Francii, a nedočkavě jsem se sama sebe ptala, **zda se Diegovi budu líbit**.

ÚČNK – InterCorp. Isabel Allende, *Sépiovým portrét*, prel. Monika Baďurová, Praha: BB art, 2004.

6.2.1.5 Príslovkové určenie spôsobu

Rovnako v štyroch prípadoch je doplnok z konštrukcie preložený za pomoci príslovkového určenia spôsobu. Zámena syntaktických rolí podmetu a predmetu nastáva v troch z nich.

- (141) **La encontré tristona**, no tenía una idea muy clara de qué demonios estaba pasando, pero intuía que tenía que ser algo gordo.

V telefonu **zněla hrozně smutně**, nebylo jí dvakrát jasné, co se to tu k čertu děje, ale tušila, že to musí být něco vážného.

ÚČNK – InterCorp. Pablo Tusset, *Nejlepší loupákův zážitek*, prel. Ondřej Nekola, Praha: Garamond, 2007.

V jednom prípade sú syntaktické role zachované. Príslovkové určenie je vyjadrené predložkovou skupinou.

- (142) Había conseguido, luego de un elaborado discurso, una mañana en que **lo encontré eufórico** por los éxitos de Pedro Camacho, que Genaro-hijo me aumentara el sueldo, con lo que llegué a redondear cinco mil soles.

Už předtím se mi po delším, důkladně připraveném proslovu podařilo přemluvit Genara juniora, **kterého jsem zastihl ve skvělé náladě** nad úspěchy Pedra Camacha, aby mi zvýšil plat, čímž jsem dosáhl zaokrouhlené částky pěti tisíc solů.

ÚČNK – InterCorp. Mario Vargas Llosa, *Tetička Julie a zneuznaný génius*, prel. Libuše Prokopová, Praha: Odeon, 1984.

6.2.1.6 Priamy predmet

Dvakrát sa v analyzovanej vzorke nachádza preklad pomocou priameho predmetu. Syntaktické role sú tu zachované.

- (143) Si tú atraviesas esa calle - le dijo - , cuando regreses aquí **me encontrarás muerto**.
"Jestli přejdeš na druhou stranu," řekl jí, "až se vrátíš, **najdeš** na tomhle místě **mou mrtvolu**."
ÚČNK – InterCorp. Gabriel García Márquez, *Láska za časů cholery*, prel. Blanka Stárková, Praha: Odeon, 2003.

6.2.1.7 Vedľajšia veta doplnková

Našla som aj dva prípady prekladu podradovacím súvetím s pomocou vedľajšej vety doplnkovej.

- (144) Egisto se sentía incómodo dentro de aquella piel tirante, y si acercaba sus labios a la mano, **la encontraba salitrosa y fría**.
Aigisthos se necítil v té napjaté kůži volně, a když se rty dotkl ruky, **cítil, jak je drsná a studená**.
ÚČNK – InterCorp. Álvaro Cunqueiro, *Muž, který se podobal Orestovi*, prel. Josef Suda, Praha: Vyšehrad, 1980.

6.2.1.8 Iné

Zvyšné dva výskyty sú preložené iným spôsobom.

- (145) Estuvo toda la noche a disgusto, tanto cuando **todos encontraban espléndido a Estados Unidos y asqueroso al Uruguay**, como cuando llegó la falsa noticia del desastre y dieron comienzo a la jeremiada y al conmovedor obituario sobre el paisito querido y cadáver.
Měl celý večer špatnou náladu, ať už všichni **pěli chvalozpěvy na Spojené státy a kydali hnůj na Uruguay**, nebo když přišla falešná zpráva o živelní katastrofě a oni se otočili jako na obrtlíku a začali pět jeremiády a rozněžňovat se nad mrtvolou své drahé, maličké zemičky.
ÚČNK – InterCorp. Mario Benedetti, *Díky za oheň*, prel. Libuše Prokopová, Praha: Odeon, 1986.

6.2.2 par-skes-2.0

V korpuse par-skes-2.0 sa po zadaní dotazu [lemma="encontrar"][tag="ADJ"] objavilo 415 výskytov tejto konštrukcie. Po prejdení prvých 100 náhodne premiešaných výskytov, ktoré zodpovedali skúmanej konštrukcii som sa dopracovala k týmto výsledkom.

Typ prekladu	Počet výskytov	Syntaktické role zachované	Zámena syntaktických rolí
Doplnok	48	48	-
Slovesno-menný prísudok	26	-	26
Vedľajšia veta predmetová	7	-	7
Príslovkové určenie spôsobu	6	4	2
Doplnok zahrnutý v sémantike prísudku	4	3	1
Priamy predmet	2	2	-
Iné	7	6	1

Tabuľka č. 14: Typy prekladov doplnku v konštrukcii *encontrar* + doplnok do slovenčiny

6.2.2.1 Doplnok

Ako je možné vidieť v Tabuľke č. 14, najčastejšie je v preklade do slovenčiny doplnok z konštrukcie *encontrar* + doplnok zachovaný. Spolu je to v štyridsiatich ôsmich výskytov.

a) V konštrukcii sa nachádza voľný doplnok

V štyridsiatich troch výskytov je sloveso *encontrar* zo španielskej konštrukcie spojené s voľným doplnkom a do slovenčiny je preložené ako *nájsť* alebo *zastihnúť*.

Štyridsať výskytov tvorí preklad adjektívnym doplnkom.

- (146) Explicó que había venido de muy lejos únicamente para ver a Billy Swann, **que temía encontrarlo muerto** si se retrasaba una hora o un día.

Vysvetlil jej, že pricestoval z veľkej diaľky len preto, aby navštívil Billyho Swanna, **že sa bojí, aby ho nezastihol mŕtveho**, ak sa omešká o hodinu alebo o deň.

SNK – par-skes-2.0. Antonio Muñoz Molina, *Nevera v Lisabone*, prel. Vladimír Oleríny, Bratislava: Hajko & Hajková, 1994.

V dvoch prípadoch je doplnok vyjadrený predložkovým pádom substantíva.

- (147) **Si las encontraban vivas**, se encargaban de despacharlas: ninguna volvía a ver la luz del sol.

Ak ich našli pri živote, postarali sa o ich odchod zo sveta. Ani jedna viac neuzrela slnečné svetlo.

SNK – par-skes-2.0. Isabel Allende, *Dcéra šťasteny*, prel. Eva Palkovičová, Bratislava: Slovart, 2001.

Našla som aj jeden výskyt doplnku preloženého pomocou vymedzovacieho zámena *sám*.

- (148) Era lo que hacía siempre **cuando me encontraba sola** por los rincones de la casa, pero aquel día no sentí el susto de siempre sino unas ganas horribles de llorar."

„Vždy tak robil, **keď ma samu zastihol** niekde v dome, ale v ten deň som sa nevyľakala ako zvyčajne, len sa mi strašne chcelo plakať.“

SNK – par-skes-2.0. Gabriel García Márquez, *Kronika vopred ohlásenej smrti*, prel. Jarmila Srnsená, Bratislava: Smena, 1984.

b) V konštrukcii sa nachádza tesný doplnok

V piatich prípadoch sa v španielskej konštrukcii nachádza sloveso *encontrar* s významom hodnotenia a je spojené s tesným doplnkom. Do slovenčiny je preložené pomocou náprotivkov *pokladať* a *považovať*.

- (149) Me miraba en el espejo desnuda o apenas cubierta con las delicadas camisas de dormir de encaje que mi abuela había comprado en Francia y me preguntaba ansiosa **si acaso él me encontraría bonita**.

Obzerala som sa v zrkadle nahá alebo sotva zahalená ľahučkými čipkovými nočnými košeličkami, ktoré stará mama nakúpila vo Francúzsku, a celá sklúčená som sa pýtala sama seba, **či ma bude vôbec považovať za peknú**.

SNK – par-skes-2.0. Isabel Allende, *Sépiov portrét*, prel. Eva Palkovičová, Bratislava: Slovart, 2002.

6.2.2.2 Slovesno-menný prísudok

Druhý najčastejší je v dvadsiatich šiestich prípadoch typ prekladu skúmanej konštrukcie pomocou slovesno-menného prísudku. Ako pri všetkých príkladoch tohto typu prekladu, aj tu je možné pozorovať zámenu syntaktických rolí predmetu a podmetu.

V jedenástich prípadoch ide o preklad pomocou slovesa *byť*.

- (150) Fue una decisión tan inquebrantable, que Aureliano Segundo volvió a su casa ocho meses después del último recado, y **la encontró verde, desgreñada**, con los párpados hundidos y la piel escarchada por la sarna, pero estaba escribiendo números en pedacitos de papel, para hacer una rifa.

Jej rozhodnutie bolo také neoblomné, že keď sa k nej Aureliano Druhý o osem mesiacov po poslednom odkaze zasa vrátil, **bola zelená a rozstrapatená**, oči mala vpadnuté a pleť pokrytú svrabom, ale práve písala na kúsky papiera čísla lotérie.

SNK – par-skes-2.0. Gabriel García Márquez, *Sto rokov samoty*, prel. Ivan Puškáč, Bratislava: Ikar, 2004.

Ďalších pätnásť prípadov tejto konštrukcie je preložených pomocou slovíes *pripadat'*, *prichodiť*, *zdať sa* a *vidieť sa*.

(151) **Encontró simpático al hermano de Manolo**, con esa mansedumbre facial que recuerda un poco a los caballos, pero ella sólo tenía ojos para Bernardo Sans, acurrucado en su rincón, avergonzado.

Manolov brat sa jej zdal sympatický svojou oddanou tvárou, trochu pripomínajúcou koňa, ale teraz nespúšťala oči z Bernarda Sansa, ktorý zahanbene čupel v kóte.

SNK – par-skes-2.0. Juan Marsé, *Posledné večery s Terezou*, prel. Vladimír Oleríny, Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1972.

(152) ¿Así que **me encontrás raro**?

Vraj **sa ti vidím akýsi čudný**?

SNK – par-skes-2.0. Mario Benedetti, *Jar v puknutom zrkadle*, prel. Vladimír Ruppeldt, Bratislava: Tatran, 1985.

6.2.2.3 Vedľajšia veta predmetová

Preklad konštrukcie za pomoci podrad'ovacieho súvetia s vedľajšou vetou predmetovou sa nachádza v siedmich prípadoch.

(153) Después de la muerte de su padre él la había llevado al Archimandrita, que **la encontró dura y flexible** como una rama de cedro.

Keď zomrel otec, sám ju zaviedol k Patriarchovi, ktorý **skonštatoval, že je tvrdá a pružná** ako cédrová haluz.

SNK – par-skes-2.0. Jesús Díaz, *Zrodení z prachu*, prel. Oľga Hlaváčová, Bratislava: Slovart, 2008.

6.2.2.4 Príslovkové určenie spôsobu

Ďalším typom prekladu je v šiestich prípadoch preklad doplnku pomocou príslovkového určenia spôsobu. Štyrikrát je predmet zo španielskej konštrukcie zachovaný.

(154) Irene, en cambio, defendía el derecho a esa última felicidad y deseaba a todos los huéspedes la misma suerte, porque el amor los salvaría de la soledad, la peor condena de la vejez, así es que déjalos en paz, mamá, no mires la puerta que ella deja abierta por la noche, ni pongas esa cara **cuando los encuentras juntos** por la mañana (...).

Irena naopak bránila ich právo na posledné šťastie a želala všetkým pacientom rovnaký osud, veď láska by ich vyslobodila zo samoty, najtvrdšieho údely staroby, preto ich nechaj na pokoji, nevšímaj si, že mu v noci necháva otvorené dvere, netvár sa tak, **keď ich ráno nájdeš spolu** (...).

SNK – par-skes-2.0. Isabel Allende, *Láska a tieň*, prel. Eva Palkovičová, Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1988.

V dvoch prípadoch dochádza v preklade k zámene syntaktických rolí predmetu a podmetu.

- (155) Me detuve y me volví para **encontrarle inmóvil**, con la mirada clavada en la oscuridad.

Nehybne zastal s pohľadom upretým do tmy.

SNK – par-skes-2.0. Carlos Ruiz Zafón, *Tieň vetra*, prel. Martina Slezáková, Bratislava: Ikar, 2005.

6.2.2.5 Doplnok zahrnutý v sémantike prísudku

Doplnok spolu so slovesom *encontrar* sú v prísudku zahrnuté štyrikrát. V troch prípadoch sa podmet v preklade zhoduje s podmetom zo španielskej vety.

- (156) Repetida la proposición por Doña Paca, pareció que **Benina la encontraba razonable.**"

Doña Paca znovu opakovala svoj návrh a už sa zdalo, že **Benina sa s ním stotožňuje.**

SNK – par-skes-2.0. Benito Pérez Galdós, *Benigna*, prel. Jarmila Srnenská, Bratislava: Tatran, 1974.

V jednom prípade dochádza k zámene syntaktických rolí.

- (157) La guardiana que entró a prepararla para la sexta sesión de exorcismos **la encontró muerta de amor** en la cama con los ojos radiantes y la piel de recién nacida.

Keď do cely vstúpila strážkyňa, aby ju odvieďla na šieste stretnutie s exorcistami, našla ju ležať na posteli.

Oči jej ešte žiarili a pleť mala hebkú ako hodváb. **Zomrela na lásku.**

SNK – par-skes-2.0. Gabriel García Márquez, *O láske a iných démonoch*, prel. Eva Palkovičová, Bratislava: Slovenský spisovateľ, 2003.

6.2.2.6 Priamy predmet

Dva výskyty doplnku sú preložené za pomoci priameho predmetu. Syntaktické role sú tu zachované.

- (158) Si tú atraviesas esa calle — le dijo — , cuando regreses aquí **me encontrarás muerto.**

„Ak prejdeš na druhú stranu,“ povedal jej, „keď sa vrátiš, **nájdeš tu namiesto mňa moju mŕtvolu.**“

SNK – par-skes-2.0. Gabriel García Márquez, *Láska v čase cholery*, prel. Martina Slezáková, Bratislava: Ikar, 2000.

6.2.2.7 Iné

Osem výskytov som zaradila do skupiny Iné, pretože sú preložené originálnym spôsobom.

- (159) Me costó meses sobreponerme a las arcadas ante esos trozos de carne gris flotando en agua caliente, pero **terminé por encontrarlos deliciosos** y aguardaba el almuerzo de los jueves con ansiedad.

Celé mesiace sa mi dvíhal žalúdok pri pohľade na sivé kúsky mäsa plávajúce v horúcej vode, ale **nakoniec som im prišla na chuť** a túžobne som očakávala štvrtkové obedy.

SNK – par-skes-2.0. Isabel Allende, *Paula*, prel. Martina Slezáková, Bratislava: Slovart, 1997.

(160) En cuanto a Álvaro, siempre me pareció que se inhibía **cuando lo encontraba solo en la mesa** y necesitaba la presencia de otros para empezar a navegar.

Pokiaľ ide o Álvara, vždy som mal pocit, že je zdržanlivejší, **keď pri stole nie je nik iný**, a jednoducho potrebuje publikum, aby sa prejavil.

SNK – par-skes-2.0. Gabriel García Márquez, *Román môjho života*, prel. Martina Slezáková, Bratislava: Ikar, 2004.

6.2.3 Adjektíva tvoriace doplnok spájajúce sa so slovesom *encontrar*

Prechádzaním výskytov konštrukcií so slovesom *encontrar* som zistila, že na pozícii doplnku sa nachádza mnoho viac rôznych adjektív, ako pri ostatných konštrukciách. Konkrétne vo vzorke z korpusu InterCorp je to 82 adjektív a vo vzorke z korpusu par-skes-2.0 je ich 69. Tento vysoký počet je pravdepodobne spôsobený tým, že v konštrukciách sa často vyskytuje viacnásobný doplnok. Z dôvodu vysokého počtu adjektív Tabuľka č. 15 zachytáva iba tie, ktoré sa vo vzorkách vyskytujú trikrát a viac.

InterCorp		par-skes-2.0	
Adjektívum	Počet výskytov	Adjektívum	Počet výskytov
muerto	13	muerto	21
desnudo	7	solo	6
atractivo	3	intacto	4
hermoso	3	atractivo	3
intacto	3	simpático	3
limpio	3	vivo	3
solo	3		

Tabuľka č. 15: Najčastejšie adjektíva vyskytujúce sa v konštrukcii *encontrar* + doplnok v korpusoch InterCorp a par-skes-2.0

Ako je možné vidieť v Tabuľke č. 15, v konštrukcii *encontrar* + doplnok sa nachádzajú adjektíva vo funkcii voľného doplnku (*muerto, desnudo, solo, intacto, limpio*), ako aj adjektíva vyjadrujúce tesný doplnok (*atractivo, hermoso, simpático*).

Podobne ako pri predchádzajúcich konštrukciách sa prvej priečke objavuje rovnaké adjektívum. Pri tejto konštrukcii je ním adjektívum *muerto*. Nachádza sa trinásťkrát v analyzovanej vzorke z korpusu InterCorp a až dvadsaťjedenkrát v korpuse par-skes-2.0. Takmer všetky výskyty z oboch korpusov sú preložené adjektívom *mrtvý/mŕtvy*, zastávajúcim vo vete funkciu doplnku. Do oboch jazykov je toto adjektívum preložené aj za pomoci

substantíva *mrtvola/mřtvola*, ktoré zastáva funkciu priameho predmetu. V jednom prípade je ešte konštrukcia do slovenčiny preložená pomocou prísudku – *zomrela*.

Druhé najčastejšie sa vo vzorke z korpusu InterCorp objavuje adjektívum *desnudo*, ktoré je vo všetkých prípadoch preložené adjektívom *nahý* v pozícii doplnku.

Vo vzorke z korpusu par-skes-2.0 je so šiestimi výskytmi druhé najčastejšie adjektívum *solo*, ktoré sa nachádza aj v troch výskytoch z korpusu InterCorp. Preložené je v oboch jazykoch buď adjektívom *samotný* alebo vymedzovacím zámenom *sám*, ktoré zastávajú funkciu doplnku alebo mennej časti slovesno-menného prísudku.

Poslednými spoločnými z oboch vzoriek z korpusov sú adjektíva *intacto* a *atractivo*. Aj tie sú v oboch jazykoch najčastejšie prekladané pomocou adjektív *nedotčený/nedotknutý* a *atraktivní/atraktívny*, ktoré zastávajú funkciu doplnku.

6.3 Dejar + doplnok

Poslednou analyzovanou v tejto práci je konštrukcia *dejar* + doplnok. Typy prekladov tejto konštrukcie je možné vidieť v nasledujúcich podkapitolách.

6.3.1 InterCorp

Po zadaní dotazu [lemma="dejar"][tag="ADJ"] sa v korpuse InterCorp objavilo 676 výskytov. Nasledujúca tabuľka zobrazuje typy prekladov v prvých 100 náhodne premiešaných výskytoch, ktoré konštrukcii zodpovedali.

Typ prekladu	Frekvencia	Syntaktické role zachované	Zámena syntaktických rolí
Doplnok zahrnutý v sémantike prísudku	40	29	11
Doplnok	27	27	-
Príslovkové určenie	20	20	-
Ustálené slovné spojenie	6	6	-
Slovesno-menný prísudok	6	-	6
Iné	1	-	1

Tabuľka č. 16: Typy prekladu doplnku v konštrukcii *dejar* + doplnok do češtiny

6.3.1.1 Doplnok zahrnutý v sémantike prísudku

Z Tabuľky č. 16 vyplýva, že doplnok z konštrukcie *dejar* + doplnok je z vybranej vzorky najčastejšie preložený pomocou prísudku, v ktorého sémantike je zahrnutý doplnok zo španielskej konštrukcie. Tento typ prekladu sa nachádza v štyridsiatich výskytoch. Syntaktické role sú zachované v dvadsiatich deviatich výskytoch. Takmer vo všetkých týchto prípadoch ide o slovesá s prefixom *o-* ako sú *opustit (dejar solo)*, *oslepit (dejar ciego)*, *ohlušit (dejar sordo)*, *ohromit/ochromit (dejar atónito)*, *omráčiť (dejar aturdido)* či *očistiť (dejar limpio)*.

(161) El contraste entre el mediodía afuera y la oscuridad del interior **me dejé ciega** y no alcancé a acomodar la visión, porque de un cachetazo volé por el aire y aterricé en el suelo.

Protiklad mezi venkovním oslnivým jasem a šerem, jež panovalo uvnitř, **mě oslepil**, a dřív než se mu můj zrak stačil přizpůsobit, ocitla jsem se mohutným úderem ve vzduchu a vzápětí dopadla na zem.

ÚČNK – InterCorp. Isabel Allende, *Eva Luna*, prel. Alena Jurionová, Praha: BB art, 2006.

(162) En el fondo **nos han dejado solos**, con nuestra hambre y nuestro espíritu... y una sola pregunta, que es el dilema de mi generación.

V podstatě **nás opustili**, zanechali napospas našemu hladu a našemu duchu... a té jediné otázce, jež představuje dilema mé generace.

ÚČNK – InterCorp. Daína Chaviano, *Havana blues*, prel. Alena Jurionová, Praha: Mladá fronta, 2001.

Naopak, v jedenástich výskytoch tohto typu prekladu k zámene syntaktických rolí dochádza. Predmet zo španielskej vety stojí v jej českom preklade v úlohe podmetu. To je možné vidieť napríklad na týchto príkladoch.

(163) El zambo bebió despacio, cerrando los ojos, y cuando hubo terminado lamió el aluminio en busca de las últimas gotitas **hasta dejarlo brillante**.

Černoch pil pomalu, přivíral oči a nakonec vylízal hliníkový pohárek, **až se leskl**.

ÚČNK – InterCorp. Mario Vargas Llosa, *Tetička Julie a zneuznaný génius*, prel. Libuše Prokopová, Praha: Odeon, 1984.

(164) Nuria se puso a chillar aterrorizada, pero un bofetón en la cara, propinado por uno de los fulanos, la tiró al suelo y **la dejó muda**.

Nuria začala vyděšeně křičet, ale jeden z mužů jí dal takovou facku, která ji srazila na zem, **takže ztichla**.

ÚČNK – InterCorp. Isabel Allende, *Zorro*, prel. Monika Baďurová, Praha: BB art, 2005.

6.3.1.2 Doplnok

Druhým najčastejším typom je v dvadsiatich siedmich prípadoch preklad pomocou doplnku. Pri tomto type prekladu nedochádza k zámenne syntaktických rolí ani v jednom prípade a predmet zo španielskej vety je v českom preklade zachovaný vo všetkých výskytoch. Všetky české preklady sa so španielskym originálom taktiež zhodujú aj v type doplnku, keďže v každom výskyte to je adjektívny doplnok.

(165) Sí, don Julio, todo listo, pero mosquiteros o no, al capitán le habían devorado la cara todo el viaje, le quemaba, y el gobernador cuidadito con Jum, capitán, **no lo fueran a dejar solo.**

Ano, done Julio, pripravili všetko, ale s moskytiérami alebo bez nich, kapitána stejně štípou celou cestu, celá tvář ho pálí, a guvernér, pozor na Juma, kapitáne, **ať ho pak nenechají samotného.**

ÚČNK – InterCorp. Mario Vargas Llosa, *Zelený dům*, prel Vladimír Medek, Praha: Mladá fronta, 2005.

6.3.1.3 Príslovkové určenie

Ďalším typom je preklad doplnku pomocou príslovkového určenia. Tento typ sa vyskytuje v dvadsiatich prípadoch. Podobne ako pri preklade pomocou doplnku, ani tu nedochádza k zámenne syntaktických rolí predmetu a podmetu. Sedemnášť výskytov tvorí príslovkové určenie spôsobu.

(166) A ratos **me dejaba solo**, iba a la sala del velorio, y regresaba, secándose las lágrimas, a donde yo la esperaba con impaciencia de amante.

Chvillemi **mě nechávala o samotě**, šla do místnosti, kde bděly ženy, a utírajíc si slzy, vracela se do kuchyně, kde jsem ji očekával s netrpělivostí milence.

ÚČNK – InterCorp. Alejo Carpentier, *Ztracené kroky*, prel. Eduard Hodoušek, Praha: Odeon, 1979.

Tri prípady sú preložené za pomoci príslovkového určenia miesta. Na príklade (168) môžeme vidieť, že síce nenastáva zámena predmetu za podmet, avšak dochádza tu k inej situácii. Priamy predmet zo španielskej vety je v českom preklade vyjadrený nepriamym predmetom v datíve.

(167) Hagas lo que hagas, ten la seguridad de que **no te dejaré sola.**

Ať uděláš v životě cokoliv, můžeš si být jistá, že **ti budu vždycky nablízku.**

ÚČNK – InterCorp. Maruja Torres, *Dokud jsme naživu*, prel. Radovan Beneš, Praha: Eroika, 2004.

6.3.1.4 Ustálené slovné spojenie

Nasledujúcou skupinou je preklad, kde je doplnok vyjadrený ustáleným slovným spojením. Takýchto výskytov bolo šesť. Ani v jednom prípade tu síce nenastáva zámena syntaktických rolí, avšak podobne ako pri príklade (167), aj pri príkladoch (168) a (169) dochádza k zmene priameho predmetu na nepriamy.

- (168) ¿Pero es que **me van a dejar tranquila?**
Kdy už **mi** konečně **dáte pokoj?**
ÚČNK – InterCorp. Julio Cortázar, *Nebe, peklo, ráj*, prel. Vladimír Medek, Praha: Mladá fronta, 2001.
- (169) El desencanto **me dejó atónita** por varios minutos, pero finalmente me repuse lo suficiente como para examinar esa imagen, que resultó ser una pintura de Marc Chagall.
Rozčarování **mi vzalo dech**, nakonec jsem se však sebrala alespoň natolik, abych si ten obrázek prohlédla, a ukázalo se, že ho maloval jakýsi Marc Chagall.
ÚČNK – InterCorp. Isabel Allende, *Paula*, prel. Anežka Charvátová, Praha: Slovart, 1998.

6.3.1.5 Slovesno-menný přísudok

Taktiež v šiestich prípadoch je doplnok preložený pomocou slovesno-menného přísudku. Pri tomto type prekladu na rozdiel od ostatných typov nastáva záměna syntaktických rolí vo všetkých jeho výskytoch. Je možné to vidieť na príkladoch (170) a (171).

- (170) También se sorprendió José Palacios, pues nunca habían visitado esa casa, pero el general persistió en sus recuerdos con tantas referencias ciertas que **a todos los dejó perplejos**.
Udiven byl i José Palacios, protože ten dům nikdy nenavštívili, ale generál se znovu ponořil do svých vzpomínek a uváděl tolik nepochybných podrobností, že z toho **byli všichni celí ohromení**.
ÚČNK – InterCorp. Gabriel García Márquez, *Generál ve svém labyrintu*, prel. Zdeněk Kalkus, Praha: Odeon, 2004.
- (171) Se lo confesé a Blanca y **la dejé feliz**.
Když jsem se Blance svěřil se svým rozhodnutím, **byla šťastná**.
ÚČNK – InterCorp. Mario Benedetti, *Chvilé oddechu*, prel. Kamil Uhlíř, Praha: Odeon, 1967.

6.3.1.6 Iné

Do skupiny Iné som zaradila prípad, kde sa v španielskej vete nachádzajú dva po sebe nasledujúce doplnky, ktoré nie sú do češtiny preložené rovnakým typom prekladu. Prvý doplnok je zahrnutý v sémantike slovesného přísudku a druhý je preložený pomocou slovesno-menného přísudku. V tejto vete je prítomná taktiež aj záměna syntaktických rolí, a to pri prekladoch obidvoch doplnkov.

- (172) (...) la friccionaba con agua de colonia, la empolvaba con un hisopo de plumas de cisne y le cepillaba el pelo con infinita paciencia, hasta **dejárselo brillante y dócil** como una planta de mar.
(...) pak ji navoněla kolínskou vodou, napudrovala labuťenkou z labuťího peří a s nekonečnou trpělivostí jí česala vlasy, dokud **se dokonale neleskly a nebyly hebké** jako mořské řasy.
ÚČNK – InterCorp. Isabel Allende, *Dům duchů*, prel. Hana Posseltová-Ledererová, Praha: BB art, 2002.

6.3.2 par-skes-2.0

V korpuse par-skes-2.0 bolo po zadaní dotazu [lemma="dejar"][tag="ADJ"] nájdených 656 výskytov. Typy prekladov prvých 100 náhodne premiešaných výskytov sú zobrazené v Tabuľke č. 17.

Typ prekladu	Počet výskytov	Syntaktické role zachované	Zámena syntaktických rolí
Doplnok zahrnutý v sémantike prísudku	44	32	12
Doplnok	28	26	2
Príslovkové určenie	13	13	-
Ustálené slovné spojenie	10	10	-
Slovesno-menný prísudok	5	-	5

Tabuľka č. 17: Typy prekladu doplnku v konštrukcii *dejar* + doplnok do slovenčiny

6.3.2.1 Doplnok zahrnutý v sémantike prísudku

Na prvom mieste stojí preklad pomocou prísudku, v ktorého sémantike je zahrnuté adjektívum z konštrukcie. Tento typ prekladu sa nachádza v štyridsiatich štyroch prípadoch, čo tvorí takmer polovicu všetkých analyzovaných výskytov. Podobne ako pri prekladoch do češtiny ide o slovesá s prefixami. Predmet zo španielskej vety je v slovenskom preklade zachovaný v tridsiatich dvoch výskytoch.

(173) Las dos primeras lecturas **me han dejado estupefacto**.

Prvé dve čítania **ma celkom vykoľajili**.

SNK – par-skes-2.0. Miguel Delibes, *Lúbošné listy rozkošnického šesťdesiatnika*, prel. Nelida Noskovičová, Bratislava: Tatran, 1988.

(174) ¿les importa si **les dejo solos** un rato y me acerco al horno a ver si pillo algún bollo?

Nebude vám prekážať, keď **vás** na chvíľu **opustím** a odskočím si dať niečo pod zub?

SNK – par-skes-2.0. Carlos Ruiz Zafón, *Tieň vetra*, prel. Martina Slezáková, Bratislava: Ikar, 2005.

Oproti tomu v dvanástich výskytoch dochádza k zámene syntaktických rolí.

(175) Les dije que no, que las hermanas fueran a tomar sopa de gallina y a comer un pedacito de guanábana grande y a mí que **me dejaran solo** un rato entre las higuieretas.

Povedal som im, že nie; sestričky odišli jesť slepačiu polievku a **ja som osamel** medzi ricínmi.

SNK – par-skes-2.0. Senel Paz, *Kráľ v záhrade*, prel. Roman Brat, Bratislava: Smena, 1987.

(176) Aquella pregunta a bocajarro **dejo lívido al bibliotecario**.

Knihovník zbledol, keď dostal takúto nečakanú otázku.

SNK – par-skes-2.0. Javier Sierra, *Templárske brány*, prel. Marianna Petrincová, Bratislava: Ikar, 2006.

6.3.2.2 Doplnok

Preklad pomocou doplnku je prítomný v dvadsiatich ôsmich výskytoch. Sedemnást' výskytov tvorí adjektívny doplnok. Záměna syntaktických rolí nastáva v dvoch z nich, to je možné vidieť na príklade (177).

(177) ¿Por qué a uno el encuentro con un revolucionario lo lleva a la revolución y al otro **lo deja indiferente**?

Prečo niekoho stretnutie s revolucionárom privedie k revolúcii, a **druhý zostane chladný**?

SNK – par-skes-2.0. Ernesto Sábato, *O hrdinoch a hroboch*, prel. Oľga Hlaváčová, Bratislava: Pravda, 1980.

V jedenástich prípadoch je tu prítomný doplnok vyjadrený vymedzovacím zámenom *sám*. Syntaktické role sú zachované.

(178) Porque la idea de que se pudiera ir, **dejándola sola**, era como la muerte, y la de que se acercaba y la cogía en brazos con apasionado atrevimiento, también la ponía temblorosa y asustada.

Keď si totiž pomyslela, že by mohol odísť a **nechat' ju samu**, zaplavila ju smrteľná hrôza, a keď si predstavila, že by k nej mohol pristúpiť a vziať ju do náručia, takisto jej prechádzal po chrbte mráz.

SNK – par-skes-2.0. Benito Pérez Galdós, *Fortunata a Jacinta*, prel. Katarína Jusková, Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1982.

6.3.2.3 Príslovkové určenie

Tretím najčastejším je preklad pomocou príslovkového určenia. Syntaktické role sú vo všetkých prípadoch zachované. Dvanásť výskytov je preložených za pomoci príslovkového určenia spôsobu.

(179) **Déjeme viva**, para vengarlo y para vengarme.

Nechajte ma nažive, aby som pomstila vás i seba.

SNK – par-skes-2.0. Isabel Allende, *Skazené dievča. Príbehy Evy Luny*, prel. Vladimír Oleríny, Bratislava: Slovart, 1998.

Jeden výskyt je preložený príslovkovým určením miesta.

(180) Ory reconoció que había recibido una denuncia, pero no mostró inquietud por el caso y **dejó libre al intrépido estudiante**.

Ory priznal, že dostal udanie, ale neprejavil vôľu zaoberať sa touto záležitosťou a **nechal nebojácneho študenta na slobode**.

SNK – par-skes-2.0. José Ignacio Tellechea Idígoras, *Osamelý pútnik Ignác Loyolský*, prel. Alica Prokopová, Trnava: Dobrá kniha, 2012.

6.3.2.4 Ustálené slovné spojenie

V desiatich prípadoch je doplnok preložený pomocou ustáleného slovného spojenia. Takmer vo všetkých prípadoch je to pomocou slovného spojenia *dar' niekomu pokoj*. Podobne ako pri českom preklade, aj tu dochádza k zmene z priameho predmetu na nepriamy.

- (181) Anda, rico, **dějame tranquila** que no tengo ganas de bronca; esta temporada estoy muy poco folklórica. Ale, miláčik, **daj mi svätý pokoj**, nemám chuť sa hádať. V tomto období nie som vôbec folklórne naladená.
SNK – par-skes-2.0. Camilo José Cela, *Úť*, prel. Nelida Noskovičová, Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1979.

6.3.2.5 Slovesno-menný prísudok

Päť prípadov tvorí preklad konštrukcie pomocou slovesno-menného prísudku.

- (182) **Me ha dejado perplejo**, mi señor.
Som z nej celý zmätený.
SNK – par-skes-2.0. Terenci Moix, *Antonius a Kleopatra*, prel. Marta Biskupičová, Bratislava: Danubiapress, 1992.

6.3.3 Adjektíva tvoriace doplnok spájajúce sa so slovesom *dejar*

V mnou analyzovaných vzorkách 100 výskytov konštrukcie *dejar* + doplnok sa v korpuse InterCorp nachádza 32 rozličných adjektív a v korpuse par-skes-2.0 je to 39 adjektív. Podobne ako pri predchádzajúcich analýzach som do tabuľky zaradila len tie adjektíva, ktoré sa vo vzorkách nachádzajú trikrát a viac.

InterCorp		par-skes-2.0	
Adjektívum	Počet výskytov	Adjektívum	Počet výskytov
solo	34	solo	30
tranquilo	8	tranquilo	9
atónito	5	atónito	4
ciego	5	indiferente	4
libre	5	limpio	3
limpio	3	libre	3
mudo	3	quieto	3
perplejo	3		

Tabuľka č. 18: Najčastejšie adjektíva vyskytujúce sa v konštrukcii *dejar* + doplnok v korpusoch InterCorp a par-skes-2.0

Z Tabuľky č. 18 vyplýva, že v konštrukcii sa často objavujú adjektíva, ktoré vyjadrujú buď stav určitého prekvapenia (*atónito, perplejo*) alebo sú naopak spojené s pokojovým stavom (*tranquilo, quieto, indifferente*).

Adjektívum *solo* nachádzajúce sa na prvej priečke v analyzovaných vzorkách z obidvoch korpusov svojim počtom výskytov výrazne prevyšuje ostatné adjektíva. Vo vzorke z korpusu InterCorp sa nachádza tridsaťštyrikrát a vo vzorke z korpusu par-skes-2.0 tridsaťkrát. Do češtiny aj do slovenčiny je toto adjektívum najčastejšie preložené pomocou doplnku. V českých prekladoch je vyjadrený iba adjektívom *samotný*, zatiaľ čo v prekladoch do slovenčiny len zámenom *sám*, hoci v obidvoch jazykoch existujú obe slová. Ďalej je adjektívum *solo* do češtiny preložené deväťkrát za pomoci príslovkového určenia spôsobu – *o samotě*, štyrikrát je zahrnuté v prísudku – *opustit* a tiež jeden výskyt tvorí príslovkové určenie miesta vyjadrené príslovkou *nablízku*. Do slovenčiny je preložené podobnými prostriedkami ako do češtiny – osemkrát je vyjadrené prísudkom *opustiť*, raz prísudkom *osamieť* a šesťkrát príslovkou *osamote*.

Druhú a tretiu priečku v tabuľke obsadzujú tie isté adjektíva – *tranquilo* a *atónito*. Adjektívum *tranquilo* sa nachádza v ôsmich výskytoch zo vzorky korpusu InterCorp a v deviatich výskytoch zo vzorky korpusu par-skes-2.0. Preložené je v oboch jazykoch buď predložkovým výrazom *na pokoji*, zastávajúcim funkciu príslovkového určenia spôsobu, alebo je konštrukcia preložená ustáleným slovným spojením *dát někomu pokoj / dať niekomu pokoj*. Adjektívum *atónito* sa nachádza v piatich výskytoch zo vzorky korpusu InterCorp a v štyroch výskytoch z korpusu par-skes-2.0. V oboch jazykoch je konštrukcia preložená najmä pomocou slovesného tvaru, v češtine *ohromit* a v slovenčine *ohúriť* alebo tiež *zaskočiť*. Do češtiny je ešte v jednom výskyte konštrukcia preložená pomocou ustáleného slovného spojenia – *vzát dech*.

Ďalším spoločným je adjektívum *libre*. Konštrukcia s týmto adjektívom je do oboch jazykov prekladaná pomocou prísudku *pustit/pustiť* alebo je adjektívum prekladané za pomoci predložkového výrazu *na svobodě/na slobode*, ktoré má vo vete funkciu príslovkového určenia miesta. V oboch vzorkách z korpusov sa nachádza aj adjektívum *limpio*. Toto adjektívum je v oboch jazykoch najčastejšie zahrnuté v sémantike prísudku, v češtine preložené slovesom *očistiť* a v slovenčine *utrieť*.

Vo vzorke z korpusu InterCorp sa ešte nachádzajú adjektíva spojené so zmyslami človeka *ciego* a *mudo*. Konštrukcie s týmito adjektívami sú prekladané pomocou sloviess *oslepit* a *umlčet*.

7. Záver

Na základe analýz v predchádzajúcich kapitolách sa teraz pokúsím zhrnúť závery, ktoré z nich vyplývajú. Preskúmaním 100 náhodne premiešaných (pri konštrukcii *llegar* + doplnok všetkých) výskytov šiestich španielskych konštrukcií s doplnkom som zistila, že doplnok je do češtiny a slovenčiny prekladaný rozličným spôsobom.

Typ prekladu pomocou doplnku zastáva popredné priečky pri takmer všetkých konštrukciách. Nasledujúca tabuľka zobrazuje percentuálne zastúpenie prekladu pomocou doplnku v jednotlivých konštrukciách.

InterCorp		par-skes-2.0	
Konštrukcia	Percentuálne zastúpenie	Konštrukcia	Percentuálne zastúpenie
<i>Encontrar</i> + doplnok	69 %	<i>Encontrar</i> + doplnok	48 %
<i>Ver</i> + doplnok	62 %	<i>Llegar</i> + doplnok	47 %
<i>Llegar</i> + doplnok	57 %	<i>Ver</i> + doplnok	41 %
<i>Vivir</i> + doplnok	47 %	<i>Vivir</i> + doplnok	33 %
<i>Dejar</i> + doplnok	27 %	<i>Dejar</i> + doplnok	28 %
<i>Mirar</i> + doplnok	3 %	<i>Mirar</i> + doplnok	20 %

Tabuľka č. 19: Percentuálne zastúpenie prekladu pomocou doplnku v jednotlivých konštrukciách

Prvé tri priečky tabuľky obsadzujú konštrukcie, pri ktorých je preklad doplnku tým najčastejším. Najväčší podiel je prítomný pri konštrukcii *encontrar* + doplnok. Pri prekladoch do češtiny je to 69 % a pri prekladoch do slovenčiny 48 %. Rozdiel v číslach je však spôsobený tým, že v type prekladu pomocou doplnku do češtiny sú zaradené aj komplementové doplnky, ktoré sa v slovenčine považujú za mennú časť slovesno-menného prísudku (viď 3.2).

Na druhej a tretej priečke sa v oboch korpusoch nachádzajú konštrukcie *ver* + doplnok a *llegar* + doplnok, no ich poradie je vymenené. V percentuálnom zastúpení z daných korpusov ale medzi sebou majú len drobné odchýlky.

Štvrté miesto obsadzuje konštrukcia *vivir* + doplnok, kde je však preklad pomocou doplnku najčastejší len v korpuse InterCorp. V korpuse par-skes-2.0 je táto konštrukcia preložená častejšie pomocou príslovkového určenia spôsobu. Preklad pomocou doplnku sa nachádza až na druhom mieste.

Piatu priečku zastáva konštrukcia *dejar* + doplnok. Pri tejto konštrukcii je preklad pomocou doplnku veľmi vyrovnaný v oboch jazykoch. Nachádza sa v 27 % českých a v 28 % slovenských prekladoch. Pri oboch jazykoch je to druhý najčastejší typ prekladu.

Pri konštrukcii *mirar* + doplnok je frekvencia prekladov s doplnkom najnižšia. Pre češtinu a slovenčinu je pravdepodobne prirodzenejšie spojiť slovesá *dívat se/dívat' sa* alebo *hledět/hľadiet'* s príslovkovým určením ako s doplnkom. V prekladoch do češtiny je výskyt doplnku len 3 %. Sú to iba voľné doplnky oddelené čiarkou, ktoré nie sú pre význam vety tak rozhodujúce. V prekladoch do slovenčiny je to síce 20 % výskyt, no adjektívny doplnok je prítomný iba v 4 %. V ostatných prípadoch sa nachádzajú predložkové skupiny. Tie sa vyskytujú aj v češtine, ale považujú sa za príslovkové určenie spôsobu (viď 3.4).

Pri oboch jazykoch je najčastejšie adjektívny doplnok zo španielskej konštrukcie zachovaný. Zistila som však, že väčšia tendencia k zachovaniu adjektívneho doplnku je pri prekladoch do češtiny, okrem tohto typu je iba adjektívum *solo* prekladané vymedzovacím zámenom *sám*. Pri prekladoch do slovenčiny sa častejšie objavujú na pozícii doplnku aj iné slovné druhy. Prítomný je napríklad doplnok tvorený prechodníkom, infinitívny doplnok a tiež aj doplnok tvorený predložkovou skupinou.

Na prekladoch konštrukcií je vidieť to, že doplnok je svojimi syntaktickými vlastnosťami podobný niekoľkým vetným členom. Okrem konštrukcie *mirar* + doplnok sa v každej konštrukcii vyskytuje preklad pomocou slovesno-menného prísudku.

Rovnako častý je výskyt prekladu pomocou príslovkového určenia spôsobu, tento typ prekladu sa dokonca nachádza pri každej jednej konštrukcii. Prekladatelia sa pri preklade pomocou príslovkového určenia spôsobu pravdepodobne zamerali skôr na spôsob deja ako na stav podmetu/predmetu. Najčastejšie je príslovkové určenie spôsobu prítomné pri konštrukcii *mirar* + doplnok, kde tvorí takmer všetky mnou preskúmané výskyty.

Prekladov pomocou zhodného prívlastku nie je mnoho. Keďže som skúmala iba doplnok, ktorý nasleduje priamo po slovese, väčšinou nedochádzalo k jeho interpretácii ako zhodného prívlastku.

V korpusoch je prítomných aj zopár ďalších typov prekladu. Sú to napríklad preklady pomocou príslovkového určenia miesta, kedy sa adjektívum asociovalo s určitým miestom, napríklad *dejar libre a alguien* – pustiť niekoho na slobodu, *ver preso a alguien* – vidieť niekoho vo väzení. Taktiež sa v niekoľkých prípadoch adjektíva asociovali so substantívami (*muerto* – mŕtvola, *tranquilo* – pokoj), ktoré vo vete vystupujú ako priame predmety.

Preklady tiež reflektujú to, že doplnok zo španielskej konštrukcie sa dá vyjadriť aj inými spôsobmi. Ako som písala v kapitolách 2.4.1 a 2.4.2, doplnok pri slovesách vnímania a hodnotenia *ver* a *encontrar* je možné vyjadriť aj vedľajšou vetou. Preklad pomocou vedľajšej vety sa nachádza pri konštrukcii *ver* + doplnok v 17 % českých a 19 % slovenských prekladoch. Rovnako sa nachádza aj pri prekladoch konštrukcie *encontrar* + doplnok, tentokrát v 11 %

českých a 7 % slovenských prekladov. Preklad za pomoci vedľajších viet sa pri ostatných konštrukciách nenachádza.

Na prekladoch sloviess *ver* a *encontrar* sa odráža tiež to, že sa môžu spájať s voľným aj s tesným doplnkom. Voľný doplnok zo španielskej konštrukcie je v prekladoch väčšinou zachovaný. Sloveso *ver* je preložené pomocou sloviess *vidět/vidiet'* a sloveso *encontrar* je preložené slovesami *najít/nájsť* a synonymami. Pri tesnom doplnku zo španielskej konštrukcie je vzťah medzi doplnkom a predmetom (*clásula minima*) v prekladoch často vyjadrený slovesno-menným prísudkom so sponovým slovesom *byť*. Tiež je sloveso *ver* do češtiny v 8 % a do slovenčiny v 6 % prekladané pomocou sloviess ako je *zdat se/zdat' sa*, *připadat/pripadať* a iné. Pri slovese *encontrar* je výskyt prekladu pomocou tohto typu sloviess ešte početnejší. Nachádza sa v 28 % českých a v 20 % slovenských prekladov. Rozdiel v početnosti je pravdepodobne daný tým, že sloveso *encontrar* vyjadrujúce hodnotenie sa spája len s inherentnými vlastnosťami, na rozdiel od slovesa *ver*, ktoré sa pri vyjadrení hodnotenia spája skôr s prechodnými vlastnosťami (viď. 2.4.2). Preto je pri slovese *ver* problematickejšie určiť, či ide o priame vnímanie alebo iba o hodnotenie.

Sloveso *dejar* patrí medzi kauzatívne slovesá, ktorých konštrukcia s doplnkom sa môže nahradiť aj jednoslovnou, slovesným tvarom, v ktorého sémantike je zahrnuté adjektívum tvoriace doplnok (viď 2.4.2). To sa odráža aj na českých a slovenských prekladoch, keďže tento spôsob prekladu je najčastejší pri oboch jazykoch. Nachádza sa v 40 % českých a 44 % slovenských prekladov, čím tvorí takmer polovicu analyzovaných výskytov konštrukcie. Pri tomto type prekladu dochádza často aj k zámene syntaktických rolí predmetu za podmet. Preklad pomocou prísudku sa nachádza aj pri všetkých ostatných konštrukciách, avšak jeho výskyt je pri nich menej než 10 % a nemá tak výrazný náskok oproti ostatným typom prekladu.

Adjektívny podmetový doplnok spájajúci sa s intranzitívnymi slovesami je v španielčine možné nahradiť aj príslovkou (viď 2.3), čo sa taktiež ukazuje na prekladoch do češtiny a slovenčiny. Pomocou príslovkového určenia spôsobu je konštrukcia *vivir* + doplnok preložená v 38 % českých prekladov a až v 57 % slovenských prekladov. Tento typ prekladu je často prítomný aj pri konštrukcii *llegar* + doplnok, v 34 % českých a 32 % slovenských prekladov.

České a slovenské preklady sa všeobecne od seba neodlišujú. Ako už bolo možné vidieť aj pri porovnaní adjektív po analýze každej z konštrukcií, väčšinou sú adjektíva stojace na pozícii doplnku prekladané do češtiny a slovenčiny pomocou obdobných náprotivkov a žiadne výrazné odchýlky som nezaznamenala.

Prvé priečky typov prekladu do češtiny a slovenčiny sa zhodujú pri každej analyzovanej konštrukcii. Výnimkou sú preklady konštrukcie *vivir* + doplnok, kde je možné pozorovať rozdiely. Pri prekladoch do češtiny je najčastejším typom preklad pomocou doplnku, zatiaľ čo v slovenčine sa táto konštrukcia prekladá najčastejšie za pomoci príslovkového určenia spôsobu. Je to však spôsobené adjektívami, ktoré sa v konštrukciách v korpusoch nachádzajú. V náhodne premiešanej vzorke výskytov konštrukcie v korpuse InterCorp sa na pozícii doplnku adjektívum *solo* vyskytuje takmer dvakrát viac ako v korpuse par-skes-2.0. Keďže doplnok tvorený adjektívom *solo* je najčastejšie prekladaný vymedzovacím zámenom *sám*, práve tieto preklady tvoria mnoho prípadov. V korpuse par-skes-2.0 je z náhodne premiešanej vzorky zase na pozícii doplnku oveľa častejšie zastúpené adjektívum *tranquilo*, ktoré je prekladané najmä príslovkovým určením spôsobu.

Čo sa týka adjektív, ktoré stoja na pozícii doplnku, sú tu prítomne najmä adjektíva vyjadrujúce prechodný stav, no tiež aj adjektíva spájajúce sa s inherentnými vlastnosťami pri slovese *encontrar*. Najčastejšie sa vyskytuje adjektívum *solo*, ktoré výrazne prevyšuje ostatné adjektíva. Nachádza sa spolu v deväťdesiatich dvoch výskytoch originálov z korpusu InterCorp a v sedemdesiatich dvoch výskytoch originálov z korpusu par-skes-2.0. Okrem konštrukcie *mirar* + doplnok sa vyskytuje v každej konštrukcii. Pri konštrukciách so slovesami *dejar*, *vivir* a *llegar* sa v tabuľkách objavuje na prvej priečke a to s veľmi vysokým náskokom oproti ostatným. Z toho vyplýva, že adjektívum *solo* je spojitelné s rozličnými slovesami. Existuje pre neho niekoľko prekladateľských riešení. Najčastejšie je preložené adjektívnym doplnkom *samotný*, alebo doplnkom tvoreným vymedzovacím zámenom *sám*. Všetky výskyty prekladu za pomoci doplnku vyjadreného zámenom sú v podstate len tie, kde sa vyskytuje adjektívum *solo*. Taktiež býva preložené príslovkou *osamote* alebo býva zahrnuté aj v prísudku *opustir* a *osamiet*. Ďalšie časté adjektíva spojitelné s viacerými slovesami sú *junto*, *muerto* a *tranquilo*.

Aj keď sa v korpusoch InterCorp a par-skes-2.0 nenachádzajú tie isté texty, množstvo adjektív na pozícii doplnku je prítomných v oboch korpusoch. Prvé priečky z oboch korpusov vo všetkých konštrukciách dokonca obsadili tie isté adjektíva. Môžem teda konštatovať, že každá konštrukcia má určité adjektívum, ktoré sa vyskytuje častejšie ako iné. Je jasné, že frekvencia adjektív je len orientačná, keďže som neanalyzovala všetky výskyty konštrukcií, no na základe mnou preskúmaných vzoriek som došla k záveru, že v beletristických textoch nachádzajúcich sa v korpusoch InterCorp a par-skes-2.0 sa najčastejšie vyskytujú tieto konštrukcie: *ver desnudo a alguien*, *encontrar muerto a alguien*, *dejar solo a alguien*, *mirar pensativo / mirar perplejo a alguien*, *vivir solo a llegar solo*.

Na základe vyššie uvedených informácií môžem tvrdiť, že doplnok je v českom a slovenskom jazyku stále veľmi prítomný. Pri preklade doplnku zo španielskej konštrukcie do češtiny a slovenčiny však záleží najmä od slovesa, s ktorým sa spája. Zatiaľ čo pri konštrukciách s predmetovým doplnkom po slovesách vnímania a hodnotenia preklad pomocou doplnku prevyšuje ostatné typy prekladu, pri konštrukcii s podmetovým doplnkom po tranzitívnom slovese *mirar* je výskyt prekladu za pomoci doplnku minimálny.

Resumé v slovenskom jazyku

Táto práca skúma španielske konštrukcie s doplnkom a ich náprotivky v češtine a slovenčine. Je rozdelená na dve časti, teoretickú a praktickú.

V úvode sa venujem popisu práce, stanovujem jej ciele a predstavujem východiskovú literatúru, o ktorú sa opieram.

Druhá kapitola sa zaoberá doplnkom v španielčine. Popisujem jeho syntaktické vlastnosti a odlišnosti oproti iným vetným členom ako je *atributo* a prívlastok. Uvádzam aj slovné druhy, ktorými môže byť doplnok vyjadrený. Následne sa podrobnejšie zameriavam na rozdelenie doplnku z hľadiska jeho syntaktickej funkcie. Samostatné podkapitoly sú venované doplnku podmetovému a predmetovému, kde opisujem ich vlastnosti a kontexty použitia. Taktiež uvádzam slovesá, ktoré sa s daným typom doplnku môžu spájať. Poznamenávam, že podľa voliteľnosti doplnku vo vete sa rozlišuje voľný a tesný doplnok.

Tretia kapitola popisuje fungovanie doplnku v češtine a slovenčine. Podobným spôsobom ako v predchádzajúcej kapitole charakterizujem jeho funkcie a rôzne typy, pričom sa snažím porovnať situáciu so španielčinou. Venujem sa tu aj rozdielom medzi češtinou a slovenčinou, keďže niektoré typy doplnku nie sú v týchto dvoch jazykoch rovnako chápané.

Štvrtou kapitolou začína praktická časť tejto práce. Na začiatku charakterizujem paralelné korpusy InterCorp a par-skes-2.0, s ktorými som pracovala a popisujem metodológiu skúmania. V nasledujúcich kapitolách sa venujem analýze českých a slovenských prekladov španielskych konštrukcií s adjektívnym doplnkom. Analýza je rozdelená na dve časti. V piatej kapitole skúmam preklady podmetového doplnku, ktorý sa spája so slovesami *mirar*, *vivir* a *llegar*. Šiesta kapitola je venovaná skúmaniu prekladov predmetového doplnku, spájajúceho sa so slovesami *ver*, *encontrar* a *dejar*.

Po analýze typov prekladov každej konštrukcie sa zameriavam aj na frekvenciu adjektív, ktoré sa na pozícii doplnku vyskytujú najčastejšie, porovnávam ich početnosť v oboch korpusoch. Taktiež porovnávam navzájom aj ich české a slovenské preklady.

V poslednej časti na základe korpusových analýz zhŕňam čiastkové závery, ktoré z nich vyplývajú. Skonštatovala som, že preklad konštrukcií pomocou doplnku je tým najčastejším pri troch konštrukciách. Preklad konštrukcie však závisí od konkrétneho slovesa, na ktoré sa doplnok vzťahuje. Častý preklad je aj pomocou slovesno-menného prísudku a príslovkového určenia spôsobu.

Resumen en español

Este trabajo está dedicado al análisis de las construcciones españolas con complemento predicativo y sus equivalentes en checo y eslovaco. Está dividido en dos partes, una parte es teórica y la otra es práctica.

En la introducción, describo el contenido del trabajo, su objetivo y presento la bibliografía principal en la que me apoyo. El segundo capítulo trata sobre el complemento predicativo en español. Me enfoco en sus funciones sintácticas y señalo las diferencias en comparación con otros elementos sintácticos como es el atributo y el complemento del nombre. También menciono las categorías que pueden funcionar como complementos predicativos. Posteriormente, me centro con más detalle en el complemento predicativo del sujeto y del objeto. Describo sus características, contextos de uso y menciono los verbos a los que puede subordinarse. Según la opcionalidad en el predicado, los complementos predicativos pueden ser opcionales u obligatorios.

En el tercer capítulo, me ocupo de las características del complemento predicativo en checo y eslovaco. De forma similar al capítulo anterior, describo sus funciones y varios tipos, intentando comparar la situación con español. También señalo las diferencias entre el checo y eslovaco, ya que no todos los tipos de complemento predicativo se entienden de la misma manera en estas dos lenguas.

En el cuarto capítulo se desarrolla la parte práctica de este trabajo. Al principio, caracterizo los corpus paralelos InterCorp y par-skes-2.0 con los que he trabajado y describo la metodología de investigación. En los dos siguientes capítulos, analizo las traducciones de las construcciones españolas con complemento predicativo formado por sintagma adjetival al checo y eslovaco. El análisis se divide en dos partes. En el quinto capítulo analizo los complementos predicativos del sujeto vinculados con los verbos *mirar*, *vivir* y *llegar*. El sexto capítulo está dedicado a los complementos predicativos del objeto, vinculados con los verbos *ver*, *encontrar* y *dejar*. Después de analizar los tipos de traducción en cada construcción, me concentro también en los adjetivos que aparecen con mayor frecuencia en las construcciones, comparando su frecuencia en ambos corpus y comparando entre sí sus traducciones al checo y al eslovaco.

En el séptimo capítulo, resumo las conclusiones parciales basadas en los análisis de los corpus. He llegado a la conclusión que el complemento predicativo sigue estando muy presente en checo y eslovaco. La traducción con complemento predicativo es la más frecuente en tres construcciones. Sin embargo, la traducción de la construcción depende principalmente del

verbo específico al que se subordina el complemento predicativo. También es frecuente la traducción utilizando el predicado verbo-nominal y el complemento circunstancial de modo.

Bibliografia

- Alarcos Llorach, E. (2000). *Gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe, S.A.
- Gumiel Molina, S. (2005). *Los complementos predicativos*. Madrid: Arco Libros.
- Hlavsa, Z., Grepl, M. & Daneš, F. (Eds.). (1987). *Mluvnice češtiny 3*. Praha: Academia.
- Ivanová, M. (2016). *Syntax slovenského jazyka*. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity.
- Kačala, J. (1971). *Doplnok v slovenčine*. Bratislava: Vydavateľstvo SAV.
- Karlík, P. (2017). Doplněk. In P. Karlík, M. Nekula & J. Pleskalová (Eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. [online] [cit. 2023-05-04]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/DOPLNĚK>
- Karlík, P. (2017). Polovětná konstrukce. In P. Karlík, M. Nekula & J. Pleskalová (Eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. [online] [cit. 2023-05-12]. Dostupné z: https://www.czechency.org/slovník/POLOVĚTNÁ_KONSTRUKCE
- Masullo, P. J. & Demonte, V. (1999). La predicación: Los complementos predicativos. In I. Bosque & V. Demonte (Eds.) *Gramática descriptiva de la lengua española* (pp. 2461-2524). Madrid: Espasa Calpe.
- Oravec, J. & Bajžíková, E. (1986). *Súčasný slovenský spisovný jazyk: Syntax*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
- Pavlovič, J. (2012). *Syntax slovenského jazyka I*. Trnava: Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity.
- Pawlik, J. (2004). ¿El atributo o el complemento predicativo?. In *Studia Romanica Posnaniensia* (pp. 423-431). Poznań: Uniwersita Adama Mickiewicze.
- RAE (2009). *Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe.
- Štícha, F. et al. (2013). *Akademická gramatika spisovné češtiny*. Praha: Academia.
- Zavadil, B. & Čermák, P. (2010). *Mluvnice současné španělštiny*. Praha: Karolinum.

Citácie korpusov

- Čermák, P.; Vavřín, M. *Korpus InterCorp – čeština, španělština, verze 13 z 1.11. 2020*. [online] Praha: Ústav Českého národního korpusu FF UK, 2020. Dostupné z: <https://www.korpus.cz/>

Slovenský národný korpus – *par-skes-2.0*. [online] Bratislava: Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV, 2022. Dostupné z: <https://korpus.sk/>

Slovenský národný korpus. „Slovensko-španielsky paralelný korpus“. Bratislava: Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV, 2022. [online] [cit. 2020-03-29] Dostupné z: <https://korpus.sk/korpusy-a-databazy/korpusy-snk/paralelne-korpusy/slovensko-spanielsky-paralelny-korpus/>

WIKI – Český národní korpus. „Korpus InterCorp“. [online] [cit. 2020-03-29] Dostupné z: <https://wiki.korpus.cz/doku.php/cnk:intercorp/>